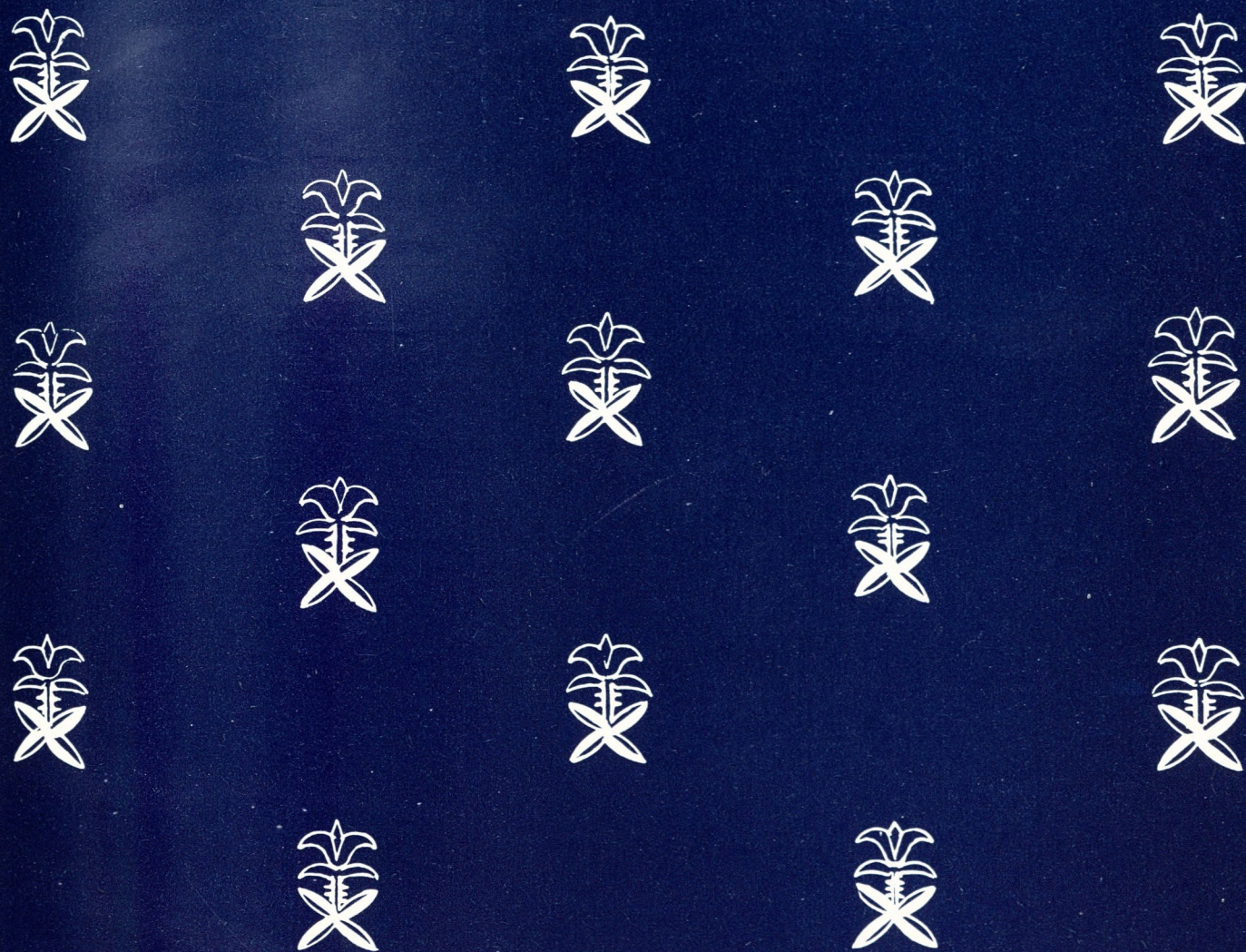

moteris

T U R I N Y S

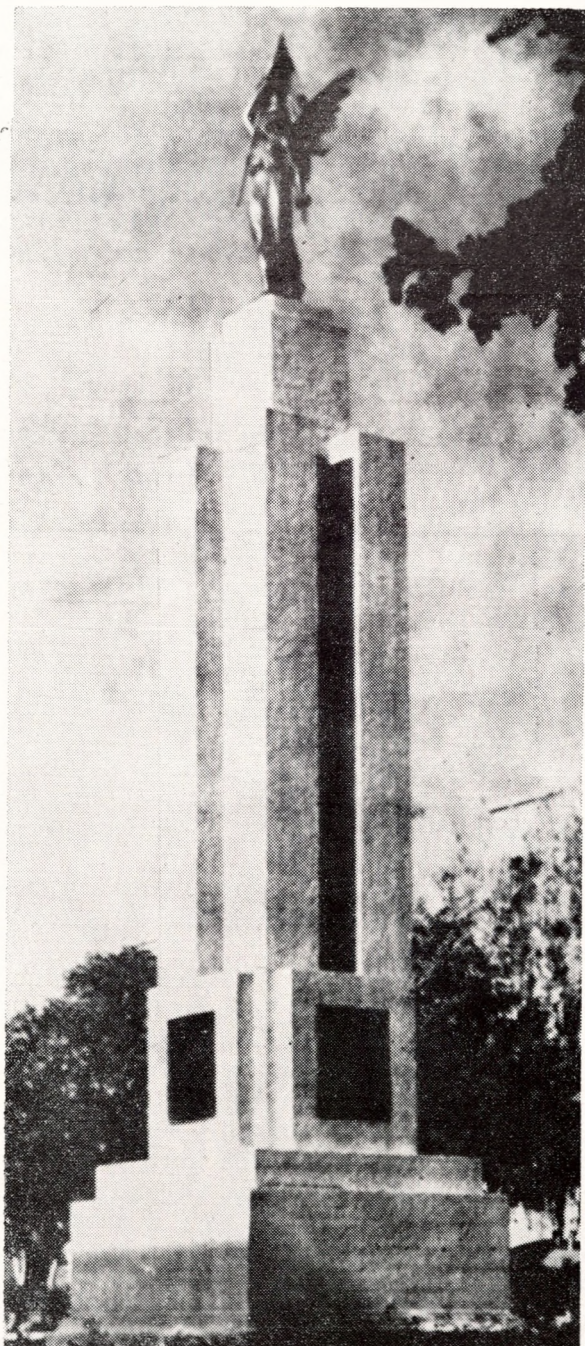
	Psl.
V e d a m a s i s	1
J. Matulionis. Nepriklausomybė ir lietuvių moteris	2
Jonas Aistis. Pavergtoji (eilės)	3
Vysk. V. Brizgys. Šventojo Kazimiero dvasia mūsų tautoje	4
Kun. Dr. J. Gutas. Didžiojo Ganytojo netekus	6
Aista. Savanorė kūrėja Stanislava Statkevičienė	7
S. Bubelienė. Mano tėvų žemė	8
Elena Tumienė. Prūsaitė ir Pilėnų moteris (eilės)	9
Klaipėdos kraštas ir Mažoji Lietuva	10
Elzė Jankutė. Martynas Jankus turi apleisti savo tėviškę — Bitėnus	11
Prūsų Lietuvos moteris Kristijono Donelaičio "Metuose"	13
Vanda Ramunė. Senė ir senelis	15
Iz. M-tė. Lietuvaitės išpūdziai iš Australijos	17
SVEIKATA IR GROŽIS	
A. Songailienė. Vaiko valgymo įpročiai	19
Apvalus veidas	20
Būk grakšti	20
MERGAIČIŲ KERTELĖ	
Irmgrida Stasaitė. Mano tėvynė	20
Irena Montvilaitė. Ruduo; Naktis liūdna (eilės)	21
Vaclovas Verikaitis. Dalia Skrinskaitė	21
JAUNIMO SPORTAS IR PARENGIMAI	
Toronto Jūrų Skautų Tautinių šokių grupės "Gintaras" veikla	22
Audronė Kuolaitė. Aušrietės nemiega.	23
KULTŪRINĖ MOTERŲ VEIKLA	
Juzė Daužvardienė. Lietuviškoji Kalėdų Eglutė	23
Z. M. Naujai kylanti dainininkė Janina Liustikaitė	24
Elena Kepalaitė, išraiškos šokio menininkė	25
Jonės Kvietytės-Urbonienės išraiškos šokio studija	26
MOTERŲ VEIKLA	
Los Angeles Lietuvių Moterų Ratelis	26
G. Rudinskienė. K.L.K. Moterų Dr-jos Montrealio skyrius	26
ŠEIMININKĖMS. Veda Br. Pabedinskienė	28
"Moters" 1957 m. nr. 1(6) - 4(9) turinys	29

"Moters" Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 1 (10). Leidžia Kanados Lietuvių Katalikų Moterų Draugija. Redaktorė Izabelė Matusevičiūtė. Administratorė Bronė Pabedinskienė. Viršelį piešė Nora Kulpavičienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 46 Delaware Ave., Toronto, Ont. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Kaina 75 centai. Prenumerata metams \$3.00.

"Moters" a Quarterly Lithuanian Women's Magazine. 1958 Winter's Issue. Printed by "The Lights" Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Price 75 c.

moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

Laisvės paminklas

Skulpt. J. Zikaras.

V. Augustinavičiaus nuotrauka

1918 - 1958

Amžius budėję,
Laisvę laimėjom
Per aukas ir
Pasišventimą...

Lietuvė moteris per daugelį amžių yra sudėjusi daug savo sūnų kraujo aukų ant Tėvynės Laisvės aukuro.

Senovėje ji laimingai gyveno tarp tamsių miškų ir plačių upių, saugodama savo namų židinio ugnelę ir garbindami Žemynėlę.

Nuo 12 amžiaus prasideda lietuvių tautos vargai. Kryžiuočių ordinas per du šimtus metų ugnimi ir kalaviju naikino prūsų ir lietuvių gimines.

Lietuvės moterys, besigindamos kartu su savo vyrais pilyse, dažnai pasirinkdavo laužo liepsną, nei kryžiuočių vergiją. Tris kartus lietuvė valstietė iškentė savo krašto padalinimą. Kantriai ėjo lenkų ponų atneštą baudžiavą ir sunkią Rusijos carų priespaudą. Bet laisvės ilgesys niekada nebuvo užgesintas lietuvių širdyje.

Du kartu lietuvė moteris dalyvauja sukilimuose prieš rusus. Po pirmo nepasisekusio sukilimo 1831 m. ji buvo varoma pėsčia voromis kartu su vyrais į Sibirą. Pakeliui užplakta pūgose ir šaltyje.

Po trisdešimt metų lietuvių tauta antru kartą sukiyla. Šis laisvės prasiveržimas žiauriai numalšintas Muravjovo kalėjimais ir kartuvėmis. Tai 1863 m. Jono Biliūno "Liūdno pasakos" Juozapotos likimas...

Per 40-tį metų lietuvė knygnešė ėjo nešti draudžiamų lietuviškų raštų iš Prūsų. Ji vargo

Nepriklausomybė ir lietuvė moteris

Tautos didingi perijodai nepraeina nepalikę savo gilių pėdsakų visame tautos gyvenime ir jo paskirose srityse.

Laikotarpis, prasidėjęs 1918 metų Vasario 16 diena Nepriklausomybės paskelbimu ligi tos Nepriklausomybės užgniauzimo 1940 m. birželio 15 d., truko vos 22 metu. Tai ir yra Lietuvos Nepriklausomybės perijodas su kovomis už valstybės egzistenciją, už jos dalių priklausomybę, už ribas ir tolimesniu palyginant ramiu statybės darbu visose šakose.

Ypatingo dėmesio reikia skirti pačiam pirmajam jaunos Lietuvos Respublikos Parlamentui - Konstituantai - Steigiamajam Seimui, kuris, išleisdamas Valstybės Konstituciją ir kitus pagrindinius įstatymus, padėjo tuos pamatus, ant kurių augo tolimesnis valstybės rūmas. Vė-

mokyklos mokytoja prie ratelio. Už maldaknygę ir elementorių vėl rusų tremiama į šaltąjį Sibirą. „Aušros“ spindulių pažadintas laisvės troškimas jau buvo nesulaikomas ir jokios jėgos neužslopinamas.

Po I-jo Pasaulinio Karo Lietuva dviejų okupacinių kariuomenių sunaikinta. Šalis pilna priešų kariuomenės: bermontininkų, bolševikų ir lenkų. 1918 m. Lietuva pasiskelbia Nepriklausoma Valstybe. Lietuvė motina rengia savo sūnus stoti savanoriais į Lietuvos kariuomenę ir pati jiems rūpina maistą ir aprangą.

Lietuvos kariai didvyriškai apgina tautos Laisvę ir savo žygi krauju įrašo istorijoje.

Neilgai lietuvė moteris pasidžiaugė savo tautos laisve — vos dvidešimt dvejus metus. Tai labai trumpas laikas atstatyti amžiais mūsų žemei padarytas priešų skriaudas.

1940 m. užgesinta tautos Laisvė, Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą. Nuo tų metų prasideda lietuvių tautos kryžiaus kelias: kalėjimai, žudymai ir deportacijos į mirties stovyklas Sibire. Tūkstančiai jaunų lietuvių ir šeimų motinų už meilę savo kraštui pažino sunkią Sibiro vergiją. Daug jų ten mirė nuo bado, šalčio ir nepakeliamo vergų darbo.

Lietuvė, pasilikusi tėvyėje, patapo kolchozų verge ir baudžiauninke.

Tebesančios Sibire, pavergtos tėvynėje ir išeivijos keliais pasklidusios po platųjį pasaulį lietuvių ilgisi buvusios Laisvės dienų ir laimingo gyvenimo savo tėviškėse prie Baltijos jūros ir Nemuno krantų.

Didelis ir nenumalšinamas ilgesys degina kiekvienos lietuvių širdį, ir ją vilioja Laisvės Varpo aidas ir senoji kunigaikščių sostinė.

liau daug kas buvo pakeista, bet bendra dvasia išliko.

Vienas iš pagrindinių dėsnių tai visų piliečių lygybė, visų vienodos teisės.

Atsimenu, dar esant mokykloje rusas mokytojas, kalbėdamas apie valstybinę teisę, apie demokratiją, apie piliečių teises ir pareigas, žavėdamasis senosios Graikų demokratijos pasisekimais ir bendrai jos santvarka, kuri jo many-mu buvo viena iš tobuliausių ligi tol buvusių, pridėjo, kad ir ši tobula santvarka nedavė lygių teisių moterims.

„Kokia čia tobula santvarka?“ pagalvojom.

Ir štai po kelių metų Lietuvoj įgyvendinama tikrai tobula santvarka, kur visų piliečių lygybė neturėjo jokių išimčių. Buvo paskelbta visų piliečių vienodos teisės ir laisvės. Ir politinės ir civilinės.

Lietuva jau šiuo vienu nuostatu atsistojo prieky net ir senų garsių demokratijų, kur moterys vienu ar kitu atžvilgiu lygių teisių neturėjo.

Šitoji lygybė turėjo gilų pagrindą lietuvių tautos tradicijose, papročiuose ir kilo iš jos didelės žmogaus kultūros.

Lietuvis savo esmėje iš gilių praeities buvo už laisvę, už lygybę, už žmonišką santykiavimą. Moteris Lietuvoje niekad nebuvo vergė, nebuvo išpaikinta lėlė, nebuvo žaidimų objektas, bet nebuvo ir kaprizų valdovė. Mes iš savos istorijos suvokiame, kad lietuvė moteris visais tautos laikais: ir jos didybės iškilime ir nusmukimo nelaimių valandose, visad buvo vyro draugė, jo žygių dalyvė, jo nelaimių bendrakeleivė.

Lietuvė moterį savo žiloje senovėje mes matome šalia vyro. Tai Birutė, Ona, legendarinė Mirga ir karžygė Gražina.

Lietuvė moteris ištekdama į svetimas šalis, kaip tų šalių valdovų žmonos, atlieka tautos jai pavestas misijas.

Lietuvė moteris, tautai atbundant, žygiuoja greta kaip knygnešė, rašytoja, žurnalistė, pedagogė ir tautos auklėtoja Vargo Mokykloj: tai Žemaitė, Šatrijos Ragana, Lazdynų Pelėda, Bitė, Žmona ir visas kitų vardų legijonas.

Nenuostabu, kad ir kuriantis Nepriklausomai Lietuvai, lietuvė moteris eina kurti tos valstybės, seniai lauktos, išsvajotos. Organizuoja tautą, steigia organizacijas; kultūra ir menas neapsieina be jos. Pagaliau neatsilieka ir politikoj, eina į parlamentus ir kartu su vyrais praveda tą idealią lygybę įstatymuose ir valstybės gyvenime, kuri Lietuvoj faktinam gyvenime buvo visada, bet kurią okupantai, naikindami visas vertybes, buvo panaikinę ir šią. Tokie vardai

Prie Nežinomojo Kareivio Kapo Vasario 16 d.
V. Augustinavičiaus nuotrauka

kaip Galdikienė, Petkevičaitė, Bortkevičienė, Gvildienė, Purėnienė, Muraškaitė, Lašienė ano meto Lietuvoj buvo gerai žinomi.

Lietuvė moteris atėjusi į gyvenimą laisvės metais brendo visais atžvilgiais ir paskelbtą lygybę ir fiksuotas teises ji pateisino ir įtikino net ir skeptikus, kad šitoji lygybė tai nėra tik parado fasadas, kad tai nėra kažkokia naujiena tautos gyvenime, ar 20-jo amžiaus bendrų nuotaikų ir susidariusio ūpo išdava.

Lietuvė moteris savo darbais, labai konkrečiais ir ryškiais, moksle, mene, visuomeniniame gyvenime, mokykloje ir visur kitus užimponuoja ir įrodo, kad jos sugebėjimai nėra nei kiek mažesni už kolegos vyro, ir kad tai nėra jokios išimty, o bendras tautoje faktas.

Tas pats garbinamas Vakarų pasaulis dar ir šiandien į šiuos reikalus žiūri keistai. Jiems ne labai suprantama, kad lietuvė moteris turi įvairius mokslo diplomus ir pretenduoja į "vyriškus" darbus. Čia tik atskiri individai ir tai su didelėmis psichologinio pobūdžio kliūtimis drįsta prasimušti kad ir į tas pačias mokslo viršūnes. Mergaitė, čia išdrįsusi stoti į "vyriškų" mokslų (būk tai yra ir toki?) fakultetą, iškart sutinkama su pašaipa ir nepasitikėjimu. "Ar tu tikrai nori būti teisininke, gydytoja, inžinierium?" klausia vyrai kolegos. Ir tik po metų, kitų kieto darbo įsitikina, kad štai lietuvaitė ir nori ir gali dirbti tuos, jų manymu, moteriai persudėtingus darbus.

Tiesa, ir Lietuvoj buvo darbo pasidalinimas ypač kaime, kur fizinio darbo ypatybės savaime skirstė darbus vyrams ir moterims. Bet bendrai paėmus Nepriklausomybės metais lietuvė moteris, gavusi lygius sparnus kilti į erdves, ji iškilo ir tuo panaikino net ir kultūringų tautų baimę dėl moterų nesugebėjimo.

Lietuvė moteris Nepriklausomybės metais pateisino ir Kristaus paskelbtą prieš beveik 2.000 metų lygybės dėsni. Krikščionybės erai prasidedant apie moters politinę ir teisinę lygybę net ir svajoti buvo perdaug. Ir reikėjo laukti ilgų amžių, kad paskelbtas idealas būtų ir suprastas ir įkūnytas. Ir lietuvių tauta gali pelnytai didžiuotis, kad ji viena iš pirmųjų tai įgyvendino visoj pilnumoj.

Ir šiandien, kad ir vėl lietuvės moters teisės ir laisvės atėjūno okupanto yra sutriptos, kada visa tauta gyvena "ne sau", tai ir vėl iškyla kartu ir laisvės problema ir visai lietuvių tautai ir lietuvei moteriai. Lietuvių tauta siekia išsilavinimo ir kova yra paskelbta. Ir šitose laisvinimo kovose galima džiugiai konstatuoti, kad lietuvė moteris eina pirmose kovotojų gretose.

Lietuvoj pasilikusi ji auklėja jaunąją kartą nepasidavimo dvasioje.

Sibiran ištremta lietuvė kovodama už savo šeimos fizinę egzistenciją diegia pirmasias tėvynės pažinimo žinias savo vaikams Lietuvos nemačiusiems.

Linkėtina, kad ir emigracijoje būdama lietuvė išliktų ištikima savos tautos tradicijoms, nepasiduotų prabangos pagundoms ir apgintų savo lietuvišką gūžtą nuo visų viliojančių blizgučių ir gražintų tautai savo gražų prieauglį.

Lietuvos Nepriklausomybės nors ir trumpas laikotarpis visai lietuvių tautai bus amžiams pavyzdys kaip gražaus tautos pakilimo, tautos jėgų sukaupimo, didelio ryžto. Tautos pajėgos gali tobulėti tik turint laisvą ir nepriklausomą gyvenimą. Laisvė, kaip saulė, ugdo visas tautos gėlmėse glūdinčias ir lig tol paslėptas jėgas. Laisvės šviečiant išnyksta visi piktai monai ir užburtos karalaitės keliasi iš šimtmečių miego naujam gražiam gyvenimui.

Lietuvė moteris tai įrodė.

Jonas Aistis

PAVERGTOJI

Aprėdė, sese, vėl tave žičkeliais
Ir varo eit per aikštes ir gatves:
Minėt gegužę, kruvinąjį spalį
Ir tyčiotis iš skurdo iš savęs.

Kaip baudžiavoj, tau kruvinam valdovui
Vėl reikia puoštis, šokti ir dainuot,
Savy slopinti karčiąją vergovę,
Pražydusią melsvų akių linuos.

Bet tu dainuok ir šok sau laisvės gandą,
Ir laikas vėl ją laukiamą atves!
Ir eik, sesute, eik dantis sukandus
Per lygų lauką, aikštes ir gatves...

Šventojo Kazimiero dvasia mūsų tautoje

Kiekviena siela yra natūraliai krikščioniška, kadaise sakė visokio gyvenimo patyręs šv. Augustinas.

Kas žmogui natūralu, į tai jis veržias. Ne koku vienkartinį užsidegimą ar užsispyrimą, o visa prigimtim ir nuolatos. Tiesa, ypatingai jauni, o kartais ir subrendę žmonės dėl kokių menkniekių ar gal ir vertingo dalyko apsileidžia laiku ir pakankamai pavalgyti, pailsėti, kitokiais būdais nualina savo jėgas, apleidžia savo sielos reikalus. Tačiau toks apleisto kūno ir sielos žmogus po kiek laiko tampa piktas, net padauža ir tik tada jis vėl atsipeiki, kai atsigauna jo siela ir organizmas.

Formalioji krikščionybė šventojo Kazimiero laikais, toli gražu, dar nebuvo perėmusi Lietuvos tautos gyvenimo. Jeigu atsiminti, kokių stabmeldiškų liekanų buvo galima užtikti Lietuvoje prieš 100 metų, tai ir be tyrinėjimo galime suitikti, kad prieš 500 metų mūsų tauta ir formaliai ir savo papročiais buvo dar nelabai krikščioniška.

Jeigu šiandien mūsų tarpe yra dar taip populiarius švento Kazimiero protėviai — Lietuvos Didieji Kunigaikščiai, tai jie buvo dar gyviau minimi Kazimiero laikais. O tais pat laikais ir apie juos gyveno visa eilė kitų garsių Lietuvos vyrų. Kaikuriuos iš jų tada gerai žinojo visa Europa. Šiandien mes jau nevisų jų vardus atmemė, mūsų istorikai juos suranda senuose svetimuose archyvuose.

Karalaitis Kazimieras taip trumpai gyveno, kad negalėjo ko nors pasauliniai garsaus nuveikti, jeigu jis būtų buvęs ir genijus. Ar nekeista tad, kad su jo mirtimi jo vardas neužgeso, o tiesiog uždegė tautą? Jeigu jis vienu kartu nepasiekė visų nuošaliausių Lietuvos užkampių, tai vistiek nedaug laiko praėjo, kad neliko nė nuošaliausios vietos, nė tamsiausio žmogaus nežinančio savo šventojo karalaičio, Lig pačių pas-

Šv. Kazimieras, Pranciškonų koplyčios didžiajame altoriuje Brooklyne, pieštas dail. Adomo Galdiko

kutinių laikų galėjai rasti Lietuvoje padorų, bet beraštį lietuvių, kurs ne daug ką žinojo apie savo šalies Didžiuosius Kunigaikščius, apie Jono Sobieskio žygius žinomus visame pasaulyje, ar Paco darbus. O ar buvo nors vienas nežinantis šventojo Kazimiero?

Gal dar ir gyvendamas, bet ypatingai tuoj po mirties Kazimieras pradėjo garsėti ne kuo kitu, o savo natūraliu, nuo Kristaus laikų sakome — krikščionišku tobulumu. Ne už ką kitą, o už tai kiekvieno padoraus lietuvių siela pajuto jam pagarbą, savumą ir meilę. Kiekvieno siela jame surado ką tai natūraliai brangaus sau. Nežinia, ar tai iš nežinios ar kitokiais motyvais, kaipas iš pačių lietuvių buvo bandę apšaukti šv. Kazimierą nelietuviu — mums svetimu, tačiau visuomenės širdžių tas gandas nepasiekė. Reikia manyti, kad jis daugiau ir nebeatgis, kai apie Šventojo kilmę turime autentiškų ir paskelbtų žinių.

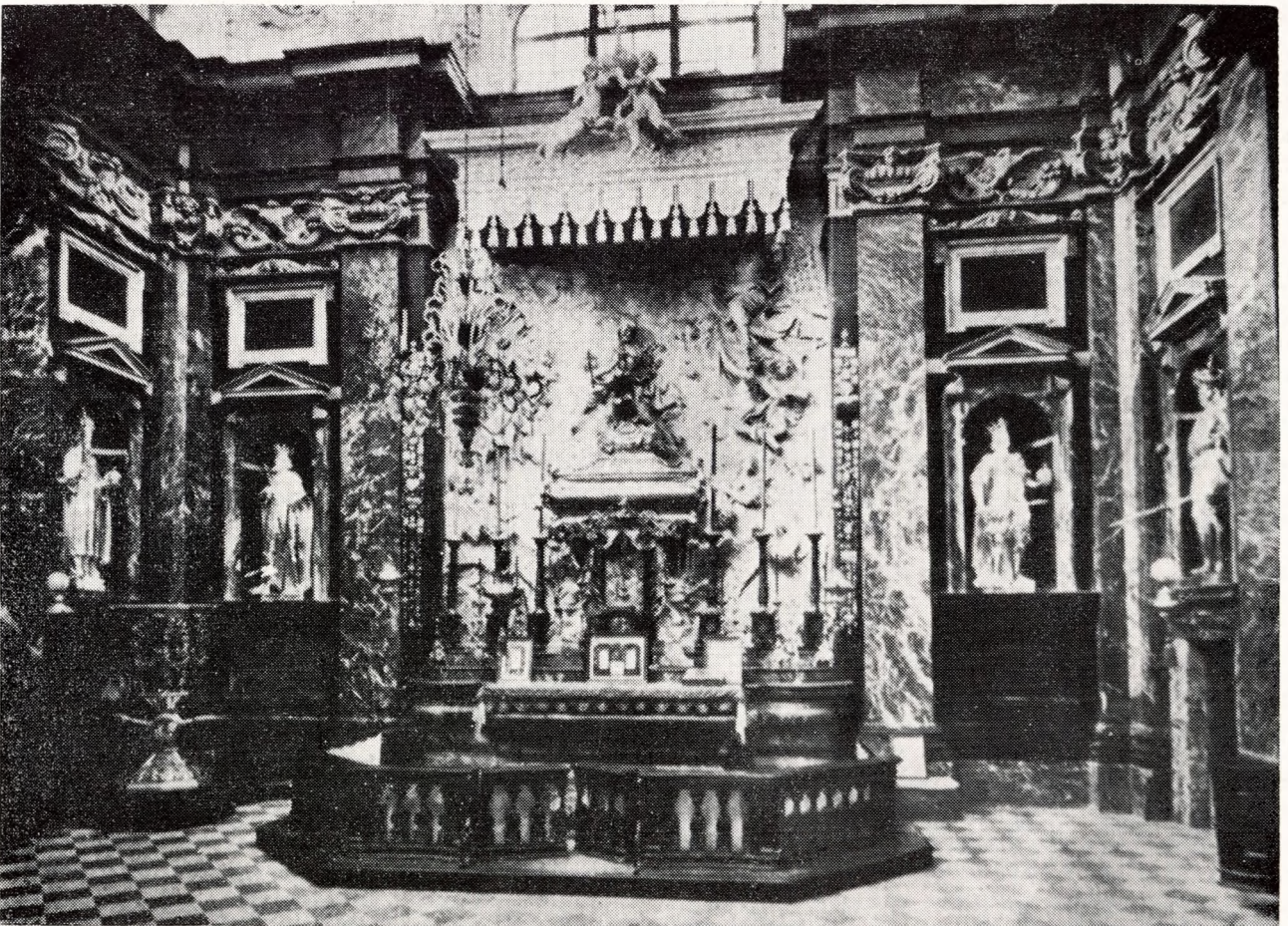
Kas išaugino tą karalaitį Kazimierą natūraliai, o mūsų terminologija tariant, krikščioniškai tobulą žmogų? Istorikai bando tai priskaityti vienam ar antram iš jo mokytojų. Tačiau tie mokytojai savo valia į karaliaus rūmus gi neišibrovė ir saivališkai nepaėmė jų vaikų savo įtakon. Šventąjį Kazimierą mes galėtume palyginti mūsų

sų laiko lietuviui katalikui intelektualui, neturtingos našlės vaikui. Toks lietuvis akademikas nebūtų jokia abstrakcija — tokių yra. Jeigu mokytiis bei auklėtis ir kiti jam padėjo, tai tik jis vienas galėtų pasakyti, kokia dalis jo lietuviybės, katalikybės, išsilavinimo tenka jo vargšės motinos aukai. Jeigu šventojo Kazimiero tėvai ir nebuvo tiek šventi, koku tapo jų sūnus, tai kas galėtų kitaip manyti, kad ir Kazimieras už savo jaunystės kelią, už savus mokytojus ir už viską daugiausiai skolingas yra savo gimtajai šeimai, pirmoje eilėje savo tėvams.

Naujausiame mūsų tautos praeities laikotarpyje — nepriklausomybės metais mūsų tauta yra turėjusi daug didelių rūpesčių. Gyvenimas vyko, palyginamai, sėkmingai, nes turėjome visą eilę tikrai didelių asmenybių — didelių tiek savo su manumu bei ryžtingumu, tiek idealizmu. O iš to laiko, manau, kiekvienam lietuviui vienu iš maloniausių prisiminti dalykų yra graži dvasia, gražios nuotaikos Lietuvos jaunimo. Buvo išimčių, bet tai kiek jų! Ir kaip galėtume svajoti, kad jų visai nebūtų? Tą Lietuvos jaunimo dvasią galime pavadinti šventojo Kazimiero dvasia. Jeigu ne kiekvienas tiesioginiai ją pasisavino iš šventojo Kazimiero, tai ji buvo ta tradicinė natūralioji, krikščioniškoji dvasia, kuri ir šventajam Kazimierui padėjo pasiekti žmogaus tobulumo. Da-

bar nustembame atradę, kad šventojo Kazimiero kultas ir sekimas buvo kadaise populiarius visos Europos jaunimo tarpe; nustembame, kad tie svetimi šventojo Kazimiero garbintojai įkūrė jo vardu miestelius Kanadoje ir Venesueloje. O ar mažesnis dalykas nepriklausomybės laikų Lietuvos jaunimo dvasia, kuri pav. jaunų kunigų — Don Bosco Saleziečių būrį išvedė į pasaulį skleisti tą pačią šventojo Kazimiero dvasią po visas šalis lig Japonijos, Kinijos, Indijos, per visą Pietų Ameriką imtinai iki Patagonijos? O gi tokių kunigų ir seserų vienuolių atsirado ir daugiau kituos ordinuos ir kongregacijose. Jie nešė visur ir krikščioniško tobulumo ir lietuvių vardą. Tiesa, jų buvo dar nedaug, bet jeigu ne karų nelaimės, jų būtų buvę jau dideli būriai.

Kai šiandien mes žiūrime į mūsų tautos tragediją: į mūsų žmones vergais išvežtus į Rusiją ir Sibirą, tremtiniais pakrikusius po visus kontinentus, skurdą ir persekiojimus kenčiančią tautą savoje šalyje, tai kokia didesnė paguoda gali būti už tą, kaip susitikti kur nors švento Kazimiero dvasios lietuvių jaunuolių: lietuvišką, išlavintą, krikščioniškai tobulą. Karalių Kazimiero ir Elzbietos šeima negalėjo duoti nieko didesnio už sūnų Kazimierą - Šventąjį. Ką didesnio galėtų duoti betkur pasaulyje gyvenanti lietuviška šeima?

Šv. Kazimiero, Lietuvos Globėjo, karstas Vilniaus katedroje Šv. Kazimiero koplyčioje iki 1948 m., vėliau Šventojo palaikai buvo perkelti į Šv. Petro ir Povilo bažnyčią Antakalnyje — Vilniuje.

Didžiojo Ganytojo netekus

(1875. X. 22. - 1958. I. 3.)

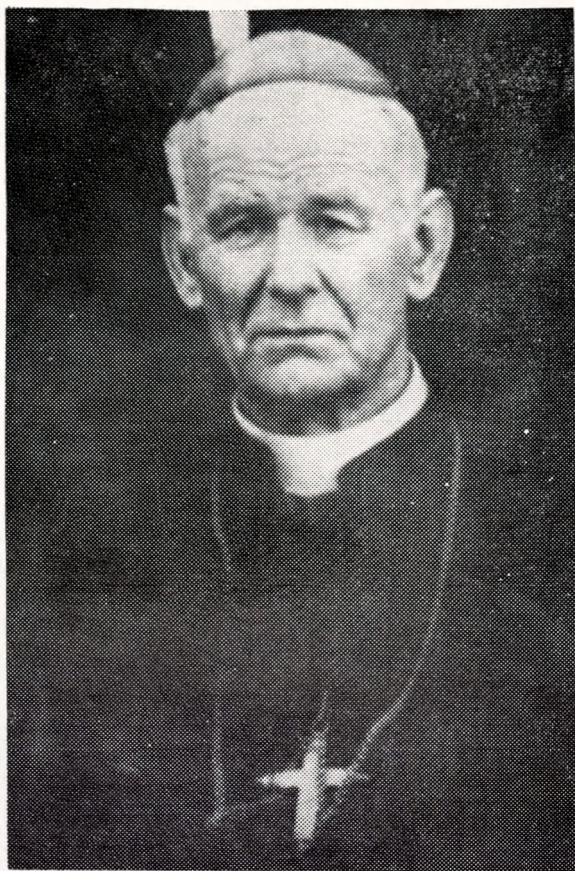
A.a. Vyskupui Kazimierui Paltarokui prisiminti

Telegrama iš Vilniaus pranešė, kad ten š.m. sausio 3 d. ramiai Dievuje užgeso Vysk. Kazimieras Paltarokas, Vilniaus arkivyskupijos valdytojas — jos kapituliarinis vikaras ir Panevėžio vyskupijos ordinaras. Mirė kraujui išsiliejus į smegenis. Palaidotas Panevėžio katedros rūsyje sausio 7 d. Šitą katedrą jis pats buvo pastatęs Kristaus Karaliaus garbei. Naują Panevėžio vyskupiją jis pradėjo valdyti 1926 m. gegužės 30 d. Kunigu išbuvo 55 metus, vyskupu 32 m. Vyskupaudamas pašventino 200 kunigų, pastatė kelioliką bažnyčių, įkūrė 11 bažnytkaimių. 1935 m. sušaukė pirmąją Panevėžio vyskupijos sinodą ir išleido jo nuostatus. Kilimu linkuvis, Mintaujos gimnazijos auklėtinis.

Kitus vyskopus suėmus ar deportavus, jis apie 10 metų buvo vienintelis vyskupas Lietuvoje. Visos Lietuvos katalikų rūpesčiai slėgė jo pečius. Pusei visų kunigų atsidūrus Sibire arba esant kalėjimuose, jis nenuleido rankų, drąsino likusius dirbti, kėlė tikinčiųjų širdyse geresnio rytojaus viltį, drąsiai gynė amžinąsias vertybes. Kas Vysk. M. Valančius buvo lietuvių tautai 19-me amžiuje, tas Vysk. K. Paltarokas mūsų laikais. Jie abu panašūs veiklos platumu ir gilia įtaka savo laiko žmonėms.

I. Nepaprasta asmenybė

Vyskupą K. Paltaroką Dievas buvo apdovanojęs imponantiška išvaizda. Savo prigimtimi buvo vadas. Vatikane apsilanko daug vyskupų, bet ir ten jo pasirodymas sukeldavo neeilinį susidomėjimą. Turėjo gilų protą, labai gerą atmintį, stiprią valią, nepaprastai daug žinių ne tik teologijoje, bažnytinėje teisėje, bet ir istorijoje, sociologijoje, politikoje. Mokėdamas kelias kalbas, visą laiką sekė naujuosius sąjūdžius katalikų gyvenime užsieny. Skaitė eilę žurnalų iš bendrosios pedagogikos, religinės pedagogikos, sielovados, socialologijos. Turėjo gausią biblioteką, kurią vis papildydavo naujomis knygomis. Buvo

A. A. Vyskupas Kazimieras Paltarokas

iškalbingas: kalbėdavo aiškiai, vaizdžiai, turinčiai, įdomiai. Turėjo ką pasakyti ir mokėjo kaip pasakyti. Buvo išleidęs tris didžiulius pamokslių tomus (Sakyklai Vadovas, Seinai / Kaunas 1911 - 33 m. virš 1000 psl.).

2. Mokytojas

Vysk. K. Paltarokas buvo ne tik gimęs vadas, bet ir mokytojas, profesorius. Dirbo jis nuo pradžios mokyklos ligi universiteto imtinai, nes jau 1922. V. 22 d. buvo paskirtas Lietuvos Universiteto Teologijos - Filosofijos Fakulteto pastoralinės teologijos ekstraordinariu profesorium ir katedros vedėju. Ten pat dėstė ir sociologiją. Jo parašytas Socialinis Klausimas sulaukė dviejų laidų (Kaunas 1916, 1921; 306 psl.). Davė plačiausiai vartojamus tikybai dėstyti vadovėlius, kurie susilaukė po kelioliką laidų. Tai jo katekizmai ir Šv. Istorijos.

3. Sociologas

Jis ne tik dėstė sociologiją, bet ir buvo pats socialiniai nusiteikęs. Kovojo už socialinę teisingumą, akcentavo socialinę katalikybę, skatino prie visuomeninio veikimo, smerkė girtuoklystę, nurodė kaip tvarkytina labdarybė, kaip ugdyti sveiką šeimą. Tais klausimais parašė eilę knygų: Girtuoklystė — Nesveikata, Girtuoklystė — Neturto Motina, Girtuoklystė — Nedorybių Versmė (Kaunas, 1910/11), Visuomeninis Kunigo Veikimas, Labdarybės tvarkymas kitur ir

Lietuvoje, Depopuliacija ir Pastoracija, Vargo Žmonių Globėja, Ar Socializmas Įvykdomas?, Katalikų Veikimo Centras ir svarbiausi jo uždaviniai, Tikyba ir Politika, Seksualinis Jaunuomenės Švietimas. Nemėgo blizgučių. Gyveno paprastame mediniame name. Daugelis klebonijų geriau atrodė už vyskupo rūmus. Jį galėjo aplankyti kada panorėjęs kiekvienas. Jo durys buvo atdaros visiems. Jis priėmimo valandų nebuvo nustatęs. Lankydamas parapijas vis būdavo apsuptas vaikų, jaunimo, senų ir jaunų, mokyty ir nemokyty. Visiems tardavo žodį, su visais išsišnekėdavo. Palaikė glaudų ryšį su vadovaujančiais katalikų veikėjais. Kartais vienu kitu klausimu paklausdavo nuomonės ir paprasto kunigo.

4. Katalikiškosios akcijos vadovas

Jis nutiesė katalikiškajai akcijai gaires Lietuvoje parašydamas jau anksčiau minėtą raštą Katalikų Veikimo Centras ir svarbiausi jo uždaviniai. Jam labai rūpėjo, kad visos katal. organizacijos ypač jo vyskupijoje gerai veiktų. Ypač rūpestingumu globojo moksleivius ateitininkus, studentus, sendraugius. Žiūrėjo, kad kiekvienoje parapijoje būtų angelaičiai, katal.

moterų skyrius, pavasarininkai. Katal. akcijos reikalams Panevėžyje pastatė namus su sale, kur kas metai įvykdavo katal. organizacijoms vadų kursai. Vieną kunigą skirdavo specialiai katal. akcijos reikalams. Panevėžyje įvyko eilė angelaičių, pavasarininkų ir katal. moterų kongresų.

5. Mokslo vyras

Velionis buvo baigęs Kauno Kunigų seminariją ir Petrapilio imperatoriškąją akademiją magistro laipsniu, apgynęs tezė "De origine animae humanae" — apie žmogaus sielos kilmę. Daug rašė sielovados, religinio auklėjimo klausimais. Čia pažymėsiu nors atskirų studijų vardus: Tikybinis vaikų auklėjimas, Kaunas 1926, Pradžios mokyklos pastoracija, Kaunas 1928, Tikybinis jaunuomenės auklėjimas, Kaunas 1930, Priešmokyklinis vaikų auklėjimas, Kaunas 1934, Panevėžio bažnyčios, Panevėžys 1939. Buvo užsiėmusi išleisti visos vyskupijos bažnyčių istoriją. Parašė kelias dešimtis ganytojiškų laiškų įvairiais klausimais, kurių paskleidė šimtus tūkstančių egz. Pastaraisiais metais parašė knygą apie šv. Kazimierą.

Lietuva neteko tikrai didelio Ganytojo.

Savanorė kūrėja Stanislava Statkevičienė

Toronte pas savo dukterį šiuo metu vieši buvusi Lietuvos kariuomenės savanorė-kūrėja Stanislava Statkevičienė. Jau labai maža yra likusių tų garbingų Lietuvos žmonių, kurie 1918-20 m. stoji ginti savo kraštą nuo bermontininkų bolševikų ir lenkų puolimų.

Garbingą veteranę atlankiau jos namuose pasiklausti, kaip tauta gynėsi nuo tiek skaitlinių priešų ir kovą laimėjo.

— Ką galėtumėt Tamsta papasakoti "Moters" skaitytojoms iš Lietuvos kariuomenės kūrėmsi laikų?

— Mano gimtinė yra Šiaulių miestas, ten mano tėvai turėjo nuosavybę. Lietuvos nauja vyriausybė iš Vilniaus ir Kauno paskelbė atsisaukimą į visus lietuvių tautos vyrus stoti savanoriais į lietuvių besikuriančią kariuomenę. Buvo paskelbta, kad visas mediciniškas personalas registruotųsi, nes jo labiausiai trūko. Rusijoje Didžiojo Karo metu buvau baigusi felčerių kursus ir jaučiau pareigą eiti tarnauti savo tautai.

— Ar daug moterų stoji savanorėmis?

— Mano žiniomis buvome tik keturios ir vienos medicinos personalo. Vieno vaistininko žmona žuvo prie Širvintų nuo lenkų, tuo pačiu metu kai karininkas Juozapavičius Alytuje buvo pašautas.

— Kaip pasiekėte Kauną?

— Buvo 1918 m. vasario mėn. pradžia. Nebuvo jokio susisiekimo. Krašte siautė bolševikai ir bermontininkai. Mes trys moterys vykome per

užšalusį Rekyvos ežerą miškais ir šunkeliais į Raseinių miestą. Miesto savivaldybė duodavo pastotes vyrams savanoriams. Turėjome daug vargo, kol įtikinome, kad mes vykstame tais pačiais tikslais, kaip vyrai. "Stoiką" gavome, bet tik iki valsčiaus ribų. Pakeliui prie mūsų prisidėjo pulk. Petruitis ir taip per dvejeta dienų pasiekėme Kauną. Prisistatėme į Sanitarijos Valdymą. Mane paskyrė į II-jį Pėstininkų pulką gydytojo vyresniąją padėjėja.

— Kokios buvo darbo sąlygos?

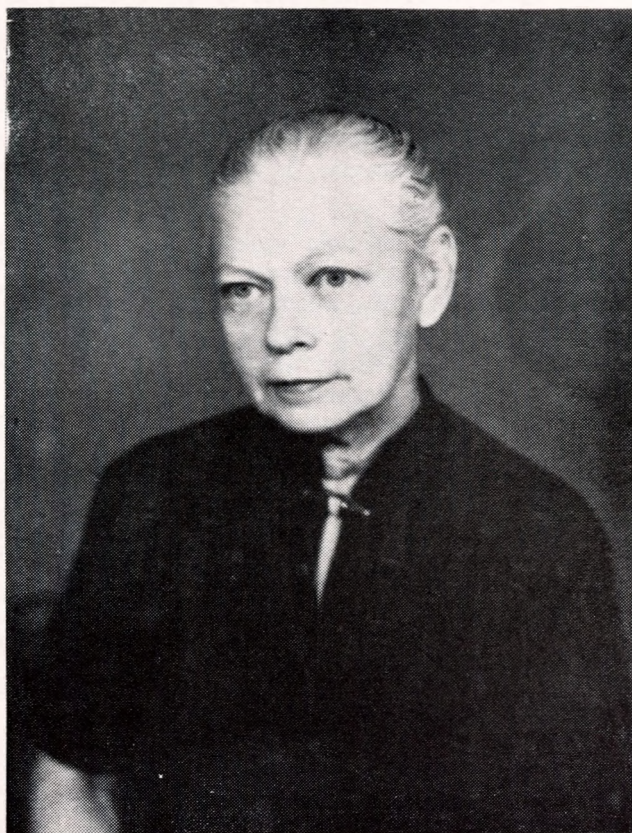
— Gailestingosios sesers darbas buvo labai sunkus. Dirbau prie stojančių karių sveikatos patikrinimo. Trūko vaistų, tvarstomos medžiagos ir maisto.

— Kas padėjo mūsų besikuriančiai kariuomenei?

— Kol susikūrė Lietuvos valdžia, patys rūpinomės ir patalpų šildymu ir maistu. Algų irgi niekas nemokėjo.

— Kokie vyrai atvykdavo stoti savanoriais į kariuomenę?

— Buvo visokiųjų luomų ir amžiaus vyrų. Tarp jų daug jaunų moksleivių iš augštesnių gimnazijos klasių. Jie visi buvo labai menkai apsitašę. Iš kaimų bei miestelių ateidavo vyrai apsilikę sermėgomis bei kailiniais, su klumpėmis, kojas apsivynioję autais. Daugelis atvykdavo su savo maistu: duonos kepalu po pažastim ir lašiniaus maiše. Jie prisistatydavo peršalę. Pradėjo siausti gripo bei šiltinės epidemija.

Savanorė kūrėja Stanislava Statkevičienė

Daug jų teko paguldyti į Karo ligoninę. Buvo ir mirties atvejų.

— Kas pirmas padėjo Lietuvos kariuomenei šiose sunkiose sąlygose?

— Pirmiausia suorganizavo maisto ir rūbų rinkliavas patys žmonės. Davė maisto ir patalynės. Tvarsčių vietoje vartojome paprastą drobę. Vėliau daug padėjo Amerikos Raudonasis Kryžius.

— Ar buvo kas žadama Lietuvos valdžios savanoriams kariam?

— Demokratiška visų piliečių lygybė ir laisvė. Visiems bežemiams buvo žadama duoti žemės. Žmonės, iškankinti karo ir sunkios vokiečių okupacijos troško turėti savo krašto valdžią. Į kariuomenę savanoriais stodavo vyrai labai suvargę ir karo audrų nukamuoti.

— Kur teko dirbti Nepriklausomoje Lietuvoje?

— Dirbau Karo ligoninėje ir daugelį metų Kauno Valstybiniame Higienos Bakteriologijos institute. Išėjau į pensiją trumpai prieš II-ąją Pasaulinį Karą ir gyvenau valdžios dovanotam savo ūkyje Ramučių kaime, netoli Kauno.

— Kaip teko pergyventi sovietų antrąją Lietuvos okupaciją?

— Mūsų šeima nukentėjo labai skaudžiai. 1941 m. birželio 13 d., didžiųjų trėmimų metu, mano vyras pulk. Statkevičius buvo suimtas ir kartu su kitais Lietuvos kariais ištremtas į tolimą šiaurę Sibire, kur nuo žiauriausių darbo ir klimato sąlygų 1943 m. mirė. Turiu ir daugiau nelaimių, palietusių mano šeimos žmones, bet kas gali išpasakoti dabartines ir neseniai išskendėtas mūsų tautos kančias? — liūdnai baigė pasikalbėjimą garbinga veteranė.

A i s t a .

S. BUBELIENĖ

Mano tėvų žemė

Turiu mažą žiupsnelį savo tėvų žemės. Išvynioju jį iš pageltusio popierėlio ir atsargiai, kaip šventenybę, paliečiu pirštais.

— Mano žeme, — tyliai tariu. — Mano žeme... Ir matau — — —

Laukus plačius, žaliuojančius gyva žole po gaivinančio pavasario lietaus. Matau juose besikalantį gyvą daigą ir piemenėlio basas kojas. Tuose laukuose, lyg žalsvam gyvam patiesale, išsistiebia gležnutė ir maža sniego ašarėlė. Apšišvalgo aplink ir, lyg pabūgusi didžios platybės, kukliai nuleidžia baltą galvutę.

— Kokia baisi yra vienuma, — kalba maža sniego ašarėlė, — koks beribis ilgesys... Ak, ne! — Ten kitas baltas žiedelis. Ir toliau dar vienas. — — —

Yra visas būrys baltų kuklučių žiedų mano tėviškės plačiam lauke. Jie supasi lengvo vėjo-

lio šiurenami ir dainuoja. O ten, taku, atbėga maža mergytė ir, rankutes ištiesusi, krykščia:

— Sniego ašarėlės! Sniego ašarėlės!...

Sustoja mažos pėdos prie pat švelnučių žiedų ir rankos juos liečia. Glamonėja, bet neskina. — Sniego ašarėlės...

Kaip gera, kad maža jų nenuskyniau, kad dabar, po tiek metų, regiu jų baltas šypsenas mažam ir supilkusiam mūsų tėvų žemės žiupsnely...

— Mano žeme, — tariau sukepusiomis lūpomis. Lenkiuosi į tą pilką žiupsnelį, bet nebučiuoju, kad didžios meilės troškuliui nesugerčiau to vientelio gyvo tėvų krašto palikimo.

— Mano žeme, — tariau. — — —

Ir plačios, prinokusios javų jūros, auksinėm bangom sulinguoja. Sunkios varpos lenkiasi dienovidžio saulei, tarsi maldininkės šventam iš-

Elena Tumienė

PRŪSAITĖ

Ji žaidžia, džiūgauja ir klosto
Prieš saulę Priegliaus spalvingas Vaivos juostas,
Ir nardo, kaip undinė, krištolo bangose
Ar, susirinkusi sausų šakelių ir sakus kvapiuosius,
Neša Žemynos aukuran po žydinčiąją jievą.
Visi rasos perlai ir briliantai ant žaliųjų Priegliaus pievų
Jai priklauso. Jos eiseną, kaip pušynų stirnelės;
Bet paveldėjo ji didžiojo tėvo — Herkaus Manto valią:
Ją sūnui perduoti slapta mergautiškai svajoja...
Bet štai keliu kažkas atdunda. Atjoja
Raitelis. Jis džiugią žinią neša:
Iš didžio žygio prieš kryžiuotį — priešą,
Laimėjęs kovą, grįžta karžygys — Kietasis Mantas,
Bandęs ir vėl palenkt nenugalimą, nepalenkiamąją lemtį.

PILĖNŲ MOTERYS

Tai ne saulėlydžių žara vakarė
Liepsnoja Dainavos visa padangė;
Tik jos gynėjai susitarę,
Parduoda priešui gyvastį ir laisvę brangiai.

Prie laužo - aukuro, kaip vaidilutės, moterys
Pilėnų
Nutildžiusios skausmingą raudą, aukai renkas.
Išbalus, bet rami, artėja Reda, jų sena
kunigaikštienė,
Marčią Laimutę vesdama už rankos.

“Už laisvę mirt lietuvė moteris nebijo;
Te mūs auka sustiprina tėvynę brangią.
Verčiau į mirtį nei į gėdą ir vergiją”,
Ir išdidžiai pati (o paskui ją Laimutė) liepsnon
žengia.

Jau riteriai, lyg amaras į vidų veržias,
O pro pilies duris
Juos pasitinka gabija — aukos ugnis.
Tiktai ugnis...

Dar daug garbingų žygių mūs tėvai atliko...
Vaidilos darbus jų supynė į dainų vainiką.
(Ramybėje teilsisi jų vėlės!)
Jų palikimas guodė ir ramino mus;
Bet mano mažas sūnaitėlis
Takais garsiųjų karžygių
Ant balto žirgo išdidus
Jau sapnuose skrajoja
Žaliuos tėvynės gojuos
Ir šypsos pro sapnus...

sipildymui. Stovi ir klausaisi... Rodos tuoj su-
skambės varpeliai ir tu klaupsi prieš pakeltą os-
tiją, paskęsi tave supančioj beribėj šventadienio
tyloj, ir melsi Viešpatį: — Neapleisk mūsų žė-
mės, o Dieve, neapleisk.

— Neapleisk Dieve, — kuždu ir ašaros stam-
biais lašais sotina išdžiūvusį žemės žiupsnelį.

— Neapleisk Dieve, taip kaip mes aplei-
dom! ... — — —

Ir regiu pilkas virtines žmonių, traukiančių
į tremtį. Ir girdžiu aimaną...

— Už ką, o Viešpatie, už ką ta nauja kančia
mūsų tėvų žemės ilgoje Kalvarijoje? ... — — —

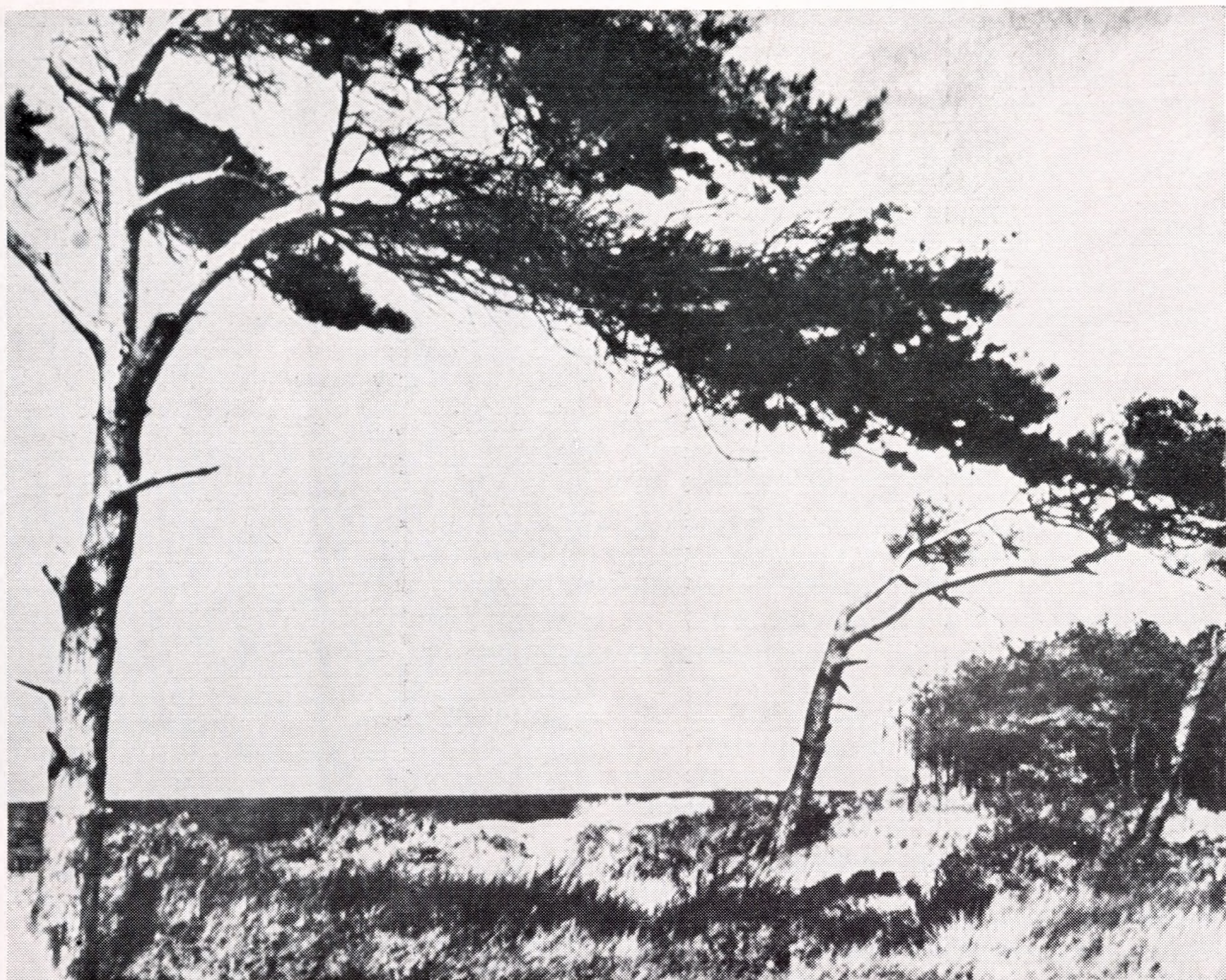
Brolis deda išpustytą dalį ir basas nubrenda
per baltų dobiliukų lanką. Jo kojos nešasi žalią
rasą į svetimų kelių dulkes. Ak, Viešpatie, jo
veidas bus pilkas ir akių mėlynumas priges, nes
šalia jo eina ginkluoti ir ne mūsų krašto kariai.

— Broliai! — surinku. Jis metasi miškan... Su-
triokši kareivių rankose ginklai ir Antanas griū-
va kniupščias nebaigton pradalgėn, tarsi pasku-
tinį kartą norėdamas pabučiuoti savo žemę.

— O, Antanai... — raudu. Jo neišvežė. Jis
likosi ten, savo tėvų žemėje, toje žemėje, kurios
aš išvažiuodama tik mažą žiupsnelį tepajėgiau
išsivežti.

— Mano žeme... Mano tėvų žeme, — karto-
ju. Ir mano rankose tas mažas žiupsnelis nebėra
pilkas ir negyvai sausas. Jis vėl tamsus ir drėg-
nas, tarsi kątik paimtas iš purios sodo žemės. Jis
gyvas tas mūsų žemės žiupsnelis. Jis toks ir liks,
nors metai eis kaip pavargėliai vos-vos vilkdami
ilgą dienų grandinę.

Ir aš niekad nebūsiu viena, nes argi neturiu
didelio palikimo — žiupsnelio mūsų tėvų žemės.

Baltijos jūros krantas Mažojoje Lietuvoje

Klaipėdos kraštas ir Mažoji Lietuva

„Skambėkit vamzdžiai ir skudučiai prie sūnelio vygės:
Nemirusi dar jų dvasia ir jų garbė narsi
Lietuvės motinos legendoje nei jos širdy.
Kalbek širdie!“

Elena Tumienė.

Jei Baltijos pajūrio ir Neringos kopų smiltys kalbėti mokėtų, jos atidengtų šių laikų lietuviams didingą šio krašto praeitį.

Prūsų Lietuva arba Mažąja Lietuva vadinamas kraštas yra tarp Prėgliaus ir Nemuno žiočių. Tai senosios senprusių sritys: Skalva: Tilžės ir Ragainės apylinkės; Nadruva: Įsručio ir Stalupėnų iki Romintos girių ir Geldapės miestelio. Tai senų amžių lietuviškų giminių gyvenamas kraštas. Iki 1710 m. didžiojo maro laikų čia visai nebuvo vokiečių kolonistų. Bet po maro gyventojai praretėjo ir į tuščius ūkius buvo atvežti elzas-lotoringiečiai, zalcburgiečiai - austrai ir meklenburgiečiai - vokiečiai žemaičiai.

Nuo 12 amžiaus Prūsų Lietuva sukludė susijungti Kryžiuočių ir Rygos Kalavijuočių ordeniui. Vakaruose prie Vyslos buvo prarasta Aistmarės, bet pajūris tarp Karaliaučiaus ir Nemu-

no žiočių buvo apgintas ir paliko lietuvių rąkose.

1923 m. po septynių šimtų metų kovos su germaniškais giminėmis ir jų veržimusi į Rytų erdvę Mažoji Lietuva susijungė su Didžiąja Lietuva. Šioje ilgoje amžių kovoje už savo žemę ir jūrą už susijungimą su didesniąja tautos dalimi nemaža yra atlikusi ir Prūsų lietuvių.

Čia atsiranda pirmoji lietuviška knyga Martyno Mažvydo katekizmas, Kleino postilė ir J. Bretkūno biblija. Pirmieji lietuviškų dainų rinkėjai: Ruigys, Liudvikas Rėza ir mokyt. Gizevičius, žodynų ir gramatikų autoriai: Schleicheris ir Milkė.

Spaudos draudimo laikais nuo rusų persekiojimo čia jieskojo prieglaudos lietuviai patrijotai spausdinti draudžiamus lietuviškus raštus lotynų raidėmis.

Bet didžiausią vaidmenį yra suvaidinusi lietuviška šeima.

Šiandien tas kraštas yra Sovietų Sąjungos okupuotas ir priskirtas Leningrado apygardai.

Bet ar visada taip bus?

Martynas Jankus

turi apleisti savo tėviškę –
Bitėnus

Mūsų šeimos skaudūs prisiminimai iš Klaipėdos Krašto prijungimo prie nacinės Vokietijos trumpai prieš II-į Didįjį Karą mano tėviškėje Bitėnuose. Bitėnai yra visai netoli Rambyno ant Nemuno kranto, o Tilžės miestas tik 12 mylių nuo mūsų tėviškės.

1939 m. kovo 22 d. vakarą girdėjome Karaliaučiaus radijo stotį pranešant, kad Hitleris pasiryžęs žygiuoti, arba geriau sakant, jau žygiuoja į Klaipėdą. Nors jau visą laiką matėme jo veikimą Klaipėdos Krašte, bet vis lyg nesinorėjo tikėti.

Bet štai, vakare, kokią 10 valandą, beldžiasi kažkas į duris. Atidarius duris, pamačiau prie durių stovi penki ginkluoti rudmarškiniai. Vieną iš jų pažįstu, bitėniškis jaunuolis, prieš kokį pusmetį sugrįžęs, atlikęs karišką prievolę Lietuvos kariuomenėje. Kiti visi svetimi. Revolverius atkišę, šaukia ir rėkia: „Kur tas „Verraeteris“ — išdavikas, ginklus tegu atiduoda“. Atsakiau jiems, kad išdavikų pas mus nėra, o ginklų neturime. „Leisk į vidų, mes patys pažiūrėsime“.

Tėvelis jau buvo atsigulęs. Na, ir pasipylė visokių žodžių, kuriuos drovu čia ir rašyti. Pradėjo vartioti po visas spintas — jieškoti ginklų. Jieškojo po baltinius, po virtuvės indus. Vienu žodžiu, krata su keiksmiais ir barniais. Ant tėvelio šaukė: „Tu mus pardavei žemaičiams. Palauk, dabar mes tau parodysim!“ ir pan.

Po kratos, kuri užtruko gal kokias tris valandas, uždraudę mums telefonu naudotis, ir grąšindami išėjo. Išėję už durų paleido tris šūvius. Tai buvęs ženklas, kaip vėliau sužinojome, kad ginklų nerado. O mūsų kaimo žmonės manė, kad mus visus tris: tėvelį, Kristupą ir mane nušovė. Visi buvo išsigandę. Ypač artimiausi kaimynai. Taip padaryti jiems buvo ir įsakyta. Bet greičiausia tam bitėniškiui vadovui, kurs nors ir tris mėnesius mokėsi, kaip savo uždavinį reikia įvykdyti, vistiek lietuviškas kraujas neleido šauti į savo žmones. Kaip vėliau paaiškėjo, kad visi namai ir ūkis buvo apstatytas SA vyrais.

Išlakstė visi darbininkai ir pagelbininkai. Lietuvių pasienio policija jau dieną prieš tai iš savo vyresnybės buvo gavusi įsakymą pasitraukti. Visi pro mūsų namus praėjo, atsisveikindami, ašaras braukdami. Bet visi lyg vienas sakydami: „Mes grįšime!“

Jie savo būstinėje paliko dar daug turto, šovinių ir panašių dalykų. Staigiai pasitraukdami, nespėjo visko drauge pasiimti. Pasienio policijos

Klaipėdoje 1934 m. po Klaipėdos prijungimo minėjimo vaišėse pas Bajorus. Pirmoje eilėje iš kairės sėdi: Dora Juozapaitienė, Statkus (emisijos B-ko dir.), pulk. Kalmantas (Vyties Kryžiaus kavalierius ir Klaipėdos krašto sukilėlis, Prefektūros paėmėjas), Martynas Jankus — Mažosios Lietuvos patrijarchas, Bajorienė, Rentelienė (sukilimo dalyvė). Apačioje sėdi iš kairės: Eda Jankutė ir Martynas Klimkaitis (žuvęs paskutiniame kare).

Trečioje eilėje iš kairės stovi: Milda Lesnauskienė - Boržaitytė, Vilius Bajoras, Martynas Naubaras, Urtė Jankutė, Andrius Bajoras, Elžė Jankutė, F. Bajoras, Lydija Bajoraitė ir Borchertas (buvęs Klaipėdos uosto dir.). Giliau prie Bajoraitės stovi Aukšutaitis (mirus II-jo D. K. metu). Visos nuotraukoje esančios moterys turi Klaipėdos Krašto atvadavimo medalius.

raštinės būstinė buvo mūsų ūkyje. Jie paliko didelę dalį šovinių toje raštinėje. Kad neturėtume nereikalingos bėdos, pasitariau su mūsų šeimninke Ona Bakaityte ir su viena dar neišvažiavusia policininko Juškėno žmona. Visos nutarėme, tuos šovinius pašalinti. Bet kaip ir kur? Nutarta mesti į šulinį. Bet šulinys nuo raštinės būstinės buvo maždaug apie 200 metrų. Mano pagelbininkės vilko tuos šovinius iš raštinės iki šulinio, o aš iš mūsų namo antrojo augšto lango stebėjau, ar kas neateina. Laimingai, niekam nepastebėjus, sumetėm šovinius į šulinį.

Apie mūsų namus vis slankiojo rudmarškiniai. Į kaimą išeiti nei negalvok.

Kovo 24 d. iš ryto, apie kokią 9 val. girdime automobilio urzgimą. Įvažiuoja į kiemą — Geštapo. Išlipa penketa vyrų. Jie klausia „Ar čia gyvena Patrijarchas Martynas Jankus?“ Kaip tik tuo metu tėvelis su Kristupu tvarte šėrė gyvulius. Jiems atsakiau, kad eisiu jį pašaukti. „Ne, sako, mes eisime kartu.“

Įėjome į tvartą. Radome tėvelį betriūsiantį. Jis, pasižiūrėjęs į juos, sako: „Gerai, pirma pabaigsiu gyvulius šerti, paskui galėsime kalbėtis.“ Taip ir padarė. Paskui ėjome visi kartu į tėvelio kambarį. Jis atsisėdo stalo gale, o tie penki geštapininkai aplink stalą. Jų viršininkas buvo kažkoks augštesnis valdininkas iš Berlyno. Penktasis iš jų buvo Bitėnų kaimo Klaipėdos Krašto policijos valdininkas.

Ir prasidėjo klausimai. „Ponas Jankau, aš čia turiu Jums kelis klausimus“, sako berlynietis. „Prašau, prašau“, sako tėvelis. „Norėčiau, kad

1934 m. Elze Jankutė su savo tėvu Martynu Jankum Bitėnuose savo sode su svečiais Jūrų skautais iš Lietuvos.

Jūs pasižadėtumėte daugiau nieko nebedirbti lietuviškiems reikalams". Tėvelis, pagalvojęs sako: "Labai negeru laiku klausiate. Pernai atšvenčiau 80 metų amžiaus sukaktį, menkai laiko ir tebeliko." Toliau tas vokiečių geštapininkas sako: "Juk Jūs žinote, kad čia visi vokiečiai, kad čia Vokietija, kuri čia nuo amžių buvo ir bus".

Tėvelis tyli valandėlę, nusišypso ir sako: "Jūs dar jaunas žmogus ir negalite visko žinoti." Tuo metu jis, ištraukęs iš krūvos ant rašomojo stalo gulinčių laikraščių seną "Tilžės Keleivį", su anų laikų rinkimų daviniais į Reichstagą, tarė: "Žiūrėkite, čia yra rinkimų daviniai, kiek balsavo lietuviškai Tilžės, Ragainės, Pilkalnės, Šilutės ir Klaipėdos apskrčiuose. Čia vėl yra statistika, kiek tuose apskrčiuose vien lietuviškai kalbančių ir kiek lietuviškai ir vokiškai kalbančių gyventojų."

Tas berlynietis žiūrinėja laikraštį, skaito statistiką. O tuo tarpu mūsų Bitėnų policininkas įsidrąsinęs sako: "Juk ir aš nemokėjau vokiškai, kol nepradėjau į mokyklą eiti. O mano brolis, kuris atvažiuoja mane lankyti, dar ir dabar nemoka kitaip kaip lietuviškai."

Berlynietis kreipiasi į mus ir klausia, ar mes

visi lietuviškai kalbame. Mes atsakom, kad taip, juk tai mūsų motinos kalba.

"Kaip kalbėjote mokykloje", jis toliau kamantinėja.

Sakau, "kai pradėjome eiti į mokyklą, vokiškai nemokėjome. Mokytojas drausdavo lietuviškai kalbėti ir už kalbėjimą lietuviškai, bausdavo. Bet mes vokiškai kalbėjome tikrai iki namų vartų."

Staiga tas berlynietis klausia tėvelį: "Was halten Sie vom Führer und seinen Werken?" (Ką Jūs manote apie fiūrerį ir jo darbus?)

Tėvelis pagalvojęs, sako: "Napoleonas ėjo iki Maskvos ir paskui turėjo sušalti."

"Ką, sako tas berlynietis, Jūs sakote mūsų fiūreris prie Maskvos sušals?"

"Aš aiškiai sakiau, Napoleonas ėjo iki Maskvos ir ten sušalo", atsiliepė tėvelis.

Ir kiti visi tikrino, kad tėvelis sakė Napoleonas. Taip šis klausimas ir pasibaigė.

Tuo metu man dingtelėjo, juk ant rašomojo stalo po žaliuoju popierium guli sąrašas užnemuniškių ir tilžiškių lietuvių, kurie buvo tuo metu išitraukę į lietuvišką laisvinimo darbą.

Maniau, dabar jau baigta, įkliuvome, jei darys kratą, tai mes visi esame žuvę.

Mūsų laimei, tie geštapininkai skubėjo Bitėnų vienintelį žydą Fabijoną su šeima areštuoti, tai daugiau nekratė. Bet, Dievui dėkui, tie žydėliai jau buvo vakarą prieš tai į Lietuvą išbėgę.

Išeinant tas berlynietis sako: "Ponas Jankus, Jūs dar parodykite mums Jūsų ordinus".

Einame visi į didįjį kambarį. Ten dar guli Rambyno Didžioji Svečių Knyga. Pasižiūri visi į tą knygą.

"Kiek čia parašų", jie tarp savęs kalbasi. "Visokiomis kalbomis. Net japoniškai įrašyta. Daug žmonių Jus lankė", uždarydamas knygą sako tas berlynietis.

Prie ordinų dėžės priėjęs, berlynietis vėl sako: "Kad lietuviai Jus ordenais apdovanojo, suprantu, bet už ką Italijos karalius Jums ordeną davė?"

Tėvelis šypsosi ir sako: "Wahrscheinlich hat ihm mein Bart gefallen." (Turbūt jam mano barzda patiko).

Vėliau mūsų kaimo policininkas pasakojo, kad tas berlynietis sakęs: "O mums tik reikėjo kratą padaryti. "Diese Katze lässt das Mausen nicht". (Ši katė nesiliaus gaudyti pelių). Na, tam dar laiko bus", pridūrė.

"Tykia, tykia Nemunėlis teka..."

Tos pačios kovo mėn. 24 dienos popietį Lietuvos pasienio policijos valdininkai pradėjo vežti savo šeimas į Didžiąją Lietuvą. Nacių grūmojimais, šauksmais tėvelio adresu nesibaigė. Perspėti tėvelį atėjo pasienio policijos valdininkai Bielašauskas ir Jaudžemas ir ragino tėvelį iš Bitėnų pasitraukti, nes nacių išutimas buvo neribotas. Tam pritarė ir tą patį popietį iš Tilžės atvykęs Lietuvos Konsulas ministeris Sruoga

ir Pagėgių klebonas kunigas Bajerčius. Visi nutarėm, kad tėveliui Kaune bus šiuo metu saugiau, nei Bitėnuos. Buvo nutarta tėvelį išvežti kartu su pasienio policijos šeimomis. Taip ir padaryta. Prieš vakarą ant vieškelio ties mūsų varteliais sustojo pasienio policijos sunkvežimiai. Bitėniškiams tas nekrito į akis, nes žinojo, kad pasienio policijos valdininkai ir šeimos ateidavo mūsų atsisveikinti.

Bielašauskas ir Jaudžemas norėjo tėvelį palėpti sunkvežimyje tarp baldų, bet tėvelis atsisakė: "Ne, vyručiai, leiskite man sėsti prie šoferio, bus taip geriau." Apgobus jį didele skara, jis atrodė, lyg moteris sėdėtų prie šoferio. Taip ir išlydėjome tėvelį į Kauną. "O kaip mes sužinosime, kad tu tikrai laimingai pasiekei Kauną?" klausiu tėvelį. "Kaip veikia laimingai pasieksiu Tauragę, tai per Kauno Radiją girdėsite: "Tykiai, tykiai Nemunėlis teka...".

Tą patį vakarą mudu su Kristupu pasikeisdami budėjome prie radijo. Maždaug apie 8 valandą girdėjome pirmą kartą dainelę: "Tykiai, tykiai Nemunėlis teka...". Vistiek mudu dar vis abejojome, ar tai tikrai mums žinia, kad tėvelis jau saugioje vietoje. Bet, kaip koncertui pasibaigus išgirdome antrą ir trečią kartą "Tykiai, tykiai Nemunėlis teka...", nusiraminome ir baimė atslūgo.

Nors dar po kelių savačių iš visur ėjo kalbos, kad tėvelį matė Tilžėje areštuotą, dviejų ginkluotų vyrų lydimą.

Bet štai, Velykų rytą skamba telefonas. Išdrįsau pakelti ragelį. Girdžiu, kaip Kaunas prašo mūsų numerį, Lumpėnai 12. Girdžiu pulk. Šarausko ir sesers Edės balsą. Klausiu: "Kur tėvelis?" "Nagi, čia pat", sako. "Norėčiau su juom kalbėti", nes vis dar buvo kažkokia abejonė širdyje. Bet štai girdžiu tėvelio balsą. Jis sveikina mudu su Kristupu su Pavasario švente

— Velykomis.

Jau beveik mėnuo, kai jo nebuvo namuose, o čia ėjo naujos kalbos, Jankus sakė šį, Jankus sakė tą. Sakė, kad visi darbininkai, kurie dar dirba Klaipėdos Krašte, grįžtų tučtuojau į Didž. Lietuvą, o šiaip juos išves į darbo stovyklas ir panašios kalbos.

Štai ir vieną dieną ateina Klaipėdos Krašto policijos valdininkas ir sako: "Pasakykite savo tėveliui, kad jis taip nešnekėtų. Aš jau turiu įsakymą surašyti jam protokolą". Sakau: "Gerai, pasakysiu." Bet nesakau jam, kad tėvelis jau seniai Kaune. Vėl už kokios savaitės ateina tas pats ir sako: "Noriu pakalbėti su ponu Jankum". Sakau "Gaila, bet jo nėra namuose". Gerai, tai ateisiu kitą dieną". Ir vėl atėjo, ir vėl nerado. Dabar jau klausia: "Na, pasakykite, kur jis yra?" Sakau: "Kaune". "Kada išvažiavo?" Atsakau: "Antrą dieną po "Anšluso". Tada jis man priekaištingai sako: "Tai kodėl jūs man nieko nesakėte?" "Tai, kad jūs ir neklausėte". Jis tęsė: "Dabar aš turėsiu savo vyresnybei raštą rašyti, kodėl jis apleido Bitėnus".

Sugrįžęs pasienio policijos valdininkas Jaudžemas paimti dar likusios mantos, pasakojo, kaip jiems atsitikę, važiuojant per sieną. Sako, aplink stovi SS-ninkai ir kiti vokiečių valdininkai. Klausia manęs, ar daugiau nieko neturiu be baldų. Sakau: "Nieko". Tik staiga pribėga Bitėnų žydo Fabijono žmona, atpažinusi tėvelį šaukia: "Helfen Sie uns Herr Jankus!" (Gelbėkite mus ponas Jankau!). Pasirodė, kad ši žydų šeima atvažiavo iki sienos ir čia kažkodėl užkliuvo. Sako, man ir širdis apmirė. Bet, Dievui dėkui, vokiečiai kaip tai to įvykio nesuprato, ar nepastebėjo ir viskas išėjo gerai. Žydo Fabijono šeimos reikalas, tėveliui paprašius, buvo čia pat sutvarkytas, ir jiems leista pereiti sieną į Lietuvą.

Prūsų Lietuvos moterys Kristijono Donelaičio "Metuose"

Mažoji Lietuva mūsų kultūros istorijoje yra suvaidinusi didelį vaidmenį. Čia buvo parašyta pirmoji lietuviška knyga, sukurta tikiybinių protestantų lietuviška literatūra, Jono Bretkūno pirmą kartą išversta į lietuvių kalbą biblija.

Sukurtas lietuviškas kalbos mokslas, 19 amž. antroje pusėje Prūsiose spausdinama draudžiamoji literatūra. Pradėta domėtis tautosaka bei etnografija. Prūsų Lietuva su savo kultūros centru Karaliaučiumi yra neatskiriamai suaugusi su lietuvių tautos istorija.

Didysis maras 1710-11 m. vistiek nebuvo išnaikinęs visų Prūsų Lietuvos gyventojų. Garsusis poetas Kristijonas Donelaitis gimsta tuojau po šio maro 1714 m. sausio mėn. 1 d. Lazdynėlių kaime, Gumbinės aps., netoli Stalupienų ir buvusios Lietuvos - Vokietijos sienos.

Mokėsi Karaliaučiaus u-te, buvo laisvų ūkininkų sūnus. Ilgus metus buvo pastoriumi Tolminkiemyje, Galdapės aps. Jo gimtoji tarmė yra vakarų aukštaičių, todėl labai maža kuo tesiskiria nuo dabartinės rašomosios kalbos;

Kr. Donelaitis, eidamas teologinius mokslus Karaliaučiuje, buvo išaugęs pietistinėje dvasioje. Apie trisdešimt metų klebonavo Tolminkiemio parapijoje, kurios gyventojai daugumoje buvo lietuvninkai, o jų ponai dvarininkai vokiečiai, šveicarai ir prancūzai.

Donelaičio laikais Prūsiose ir Lietuvoje buvo baudžiavos. Poetas socialinio klausimo nesprendžia. Jis valdžią priima kaip Dievo leistą santvarką, kuriai žmogus neprivalo priešintis. Jis lygiai bara būrus ir ponus už jų nedorą elgesį.

Dail. V. K. Jonyno piešinys iš Kr. Donelaičio "Metų"

Jo garsioje poemoje "Metuose" aprašomi keturi metų laikai realistine forma. Veikale nėra ištisos fabulos. Joje apdainuojama daugiau gamta keturiais metų laikais ir su jais surištais būrų baudžiauninkų darbais.

Apie moteris kalbama tik tose vietose, kur reikia jas pagirti ar pabarti, bet ryškių tipų neduoda. Skaitydami "Metus", turime pilną vaizdą 18 am. lietuvių moters buities Prūsų Lietuvoje.

18 amžiaus lietuvių būrė gyveno labai sunkiose sąlygose. Ji kartu su savo vyru ėjo baudžias dvarui. Materialinis skurdas namuose. Valgis nors sveikas, bet gaminamas primityviu būdu. Ji pati turi pasigaminti rūbus, namie ausdama bei verpdama. Vaikų auklėjimo klausimo dar tada nebuvo. Lietuvių baudžiauninkė neturėjo nei medicinos pagalbos.

Jų vyrai ir sūnūs buvo žiauriu bei gėdingu būdu plakami už baudžias neatlikimą. Didelį žiaurumą rodo germaniško kraujo ponai — vadinami edelmonais — kilmingais. "Metuose" nerandame, kaip buvo baudžiamos moterys, o gal poetas nutyli.

Donelaičio "Metuose" yra "viežlybos gospadinės" ir "nenaudėlės tinginės." Vidinių šeimos problemų poetas neličia, lyg jų visai ir nebūtų. Poetas tik mėgsta pagirti ar pabarti moteris dėl jų darbštumo.

Vienoje vietoje poetas sako, kad moterys verpdamos vapa tiek daug pasakų ir krečia juokų, kad pamiršta savo darbą. Bet nė vienos tokios pasakos nėra užrašyta.

Lietuvių būrų gyvenimas buvo patriarchalinis. Kaimo gyvenimą tvarkė seniūnas. Kuopoje buvo dirbama baudžias darbai, bendrai švenčiamos šventės ir keliamos vestuvės.

Moteris viešajame gyvenime neturėjo progos pasižymėti. Ji dirbo savo namuose, augino vaikus, ėjo baudžias, dengė savo šeimą, virė valgius bei liubė gyvulius.

Prieš du šimtus metų 1757 m. Lietuvą ir Prūsų žemę buvo užplūdę maskoliai septynmečio karo metu. Gyventojai nuo kariuomenės žiaurumų slapstėsi miškuose ir pelkėse. Todėl ir Donelaitis su savo žmonėmis slėpėsi Romintos girių pelkėse vasaros mėnesiais ir čia laikė net pamaldas. Sugrįžęs į Tolminkiemį, pasakė alegorinį patriotinį pamokslą, nukreiptą prieš įsibrovėlius maskolius.

Istorija kartojasi. Ir vėl Prūsija kartu su Lietuva nusiaubta tų pačių rusų: gyventojai išvaikyti arba išžudyti. Donelaičio tėvynė knibžda atėjūnais. O kur yra šios šalies tikrieji šeiminkai? Kur gražiosios Prūsų Lietuvos dukros?

Po dviejų šimtų metų kaip kadaise Donelaitis dainavo savo mylimiems būrams:

"Jau saulelė vėl atkoptama budina srietą
Ir žiemos šaltos triūsus pargriaudama
juokias..."

Taip, ten Donelaičio tėvynėje vėl juoksis pavasario saulė, Romintos giriose suskambės stebuklinga paukščių giesmė. Pakils vievesėlis į mėlyną padangę, tik nepajudins savo žemės lietuvis artojas.

Kr. Donelaitis savo "Metuose" kaip filmoje įamžino prūsų lietuvių buitį, palikdamas ne vien didį poetinį paminklą, bet ir įrodymą, kam Prūsų žemė priklauso.

Leiskime poeto lūpomis kalbėti apie anų amžių moteris. Du šimtai metų, ne viena diena — o kiek lietuvių moteris perleido visokių audrų, o kartais ir laimingų dienų:

Dail. V. K. Jonyno piešinys iš Kr. Donelaičio "Metų"

Senė ir senelis

“Graži ta gatvė. Plati ir lygi. Šaligatviuose kojcs. Daugybė tų kojų ir tarytum bėgte bėga...”

Senelė stabtelėjusi vėl apsižvalgo. Labai retai kada ir beišvyksta tolėliau iš namų. Tik dabar ar ne savaitė jau bus, kaip kasdien autobusu tenka keliauti ir jai.

“Viena štai šukę paspyrė, kita akmenėlį bumsterėjo. Kiti su sviediniais ir lazdom iš žaidynių grįžta, o gal iš namų į aikštes skuba?”

Pažingsniavusi senelė sustoja prie stulpo.

Saldainių, šokoladų popieriai. Ir nosinaitės popierinės. Apelsinų ir bananų žievės... Mašinos ir mašinos. Kojos ir kojos. Važiuoti ir pėsti: visų akys grindinin ir šaligatvin ar į šonus žvilgtėri — kad neužsimuštų.

Porą žingsnių atatupsta atsitraukė nuo stulpo, prie kitos stovinčios.

— Graži diena, — pasakė senelė, pasidėdama popierinį maišą prie kojų.

— O taip, — atsiduso pusamžė moteris, dėbelėdama į dangų.

Pakėlė ir senelė akis į dangų. Ir vėl skubiai jas nuleido, prisidengusi delnu, lyg stogeliu. Nepripratusi prie saulės. Senelė nuo užgimimo gyvenusi čia, nebuvo pastebėjusi, kad saulė pro tuos namų stogus nusileidžia.

Ar ne prie jos lovos metai iš metų budėjo žadintuvai, kaip ir prie kiekvieno jauno žmogaus, kad nepramiegotų. Vos tik laikrodys sučirškia,

ji tuoj iš lovos... Praplėšia popierinį maišą, ištraukia valykloje išvalytą ir išlygintą suknelę. Pirštais, lyg krauju lakuotais nagais, patepa lūpas ir žandelius, kurie pablyškę, kaip daigai rūsyje. Apsiberia pudra, prabėgdama pro stalą nukanda greitosiomis kąsnelį: — Bai mam! — ir pro duris. Prie tramvajaus skuba, juda, kramto. Grūdasi alkūniuodamiesi pirmyn. Burnon gumą įsviedžia... Jaunom, bet jau auksu suramstytom, pažiaunėm tik kramto ir kramto kaip avelių veidai. Širdis saldumu patykšta. Mergaitės pirštai pamaigo pokelį—och, tik už valandos ji rūkys...

Tos pačios senelės akys ištisais metais šliaužiodavo autobuso palubės reklamomis.

O dabar metai jau kiti. Ir žingsniai nebe tie. Nebelekia jau ir į fabriką. Kaip dauguma miesto langų, taip ir senelės užsidangstytas nuo rytmečio šviesos. Lyg vikšrelis ir ji įsirausus minkštame patalėlyje. Taip ir baigiasi jau gyvenimas, o juk iš tikro ji nėra mačiusi, kaip saulė teka.

“Ačiū Dievui, Fredas jau sveiksta. O tas Bilis mažėlis nevalgęs. Ir busas, kaip tyčia, neatvažiuoja”.

— Kuri valanda, pasakykit man, prašau? — paklausia mergiotė, liežuviu vartydama žodžius ir kramtomą gumą.

— Penkios minutės po keturių, — rūpestingai atsako senelė.

— O gaš! — sprunka iš eilės mergiotė: bus kažkur pasivėlinusi.

“Ar nesmagu klausyt, kad viežlybos gospadinės Žiemą su mergoms, vindus sau sukdamos, užia? Ar ne gražu žiūrėt, kad Gryta, jau prisiverpus, Skirsto verpalus aust ir audus baltina drobes? O paskui, kas namui reik, rokuodama režia, Taip kad ir dailiems auteliams gals pasilikty. Ak, kad visos moters taip kytria padaryty, Mislyk tik, ar būtų tiek nuogų nobagėlių? Ak, išties! mūsų būrai, nei redyti ponaičiai, Dar su dumčiais vokiškais susisėt užsigeistų. Ir prancūzai juos toliau išpeikt negalėtų.”

“Rodos”, tarė Pričkus, “vis tiesa, kas čia pasakya.

Aš, kaip šulcas, per kiemus ilgai jodinedams, Daug įsitėmijau, kaip daro mūs gospadinės, Kad žiemos čese ką verpt krūvoms susisėda. Juk radau daug tokių, kurios nesigėdi, Kad joms kartais merdėdams vos sukasi vindas, Nes, kad verpt reik, jos taip daugel pasakų vapa, Kad jau ir ranka kuodelį pešt užsimiršta, Ir besijuokiant koja vindą sukt pasiliauja. Taip šūtkas betaisant, štai žiema pasibaigia, Ogi pavasaris, atžengdamas su vasara miela, Atliktų žiemos darbų visur pasigenda.

Pimė rengias aust, o Jekė mest pasisiūlo; O ką mes ar aus, kad verpt ir lenkt nenorėjo? Taipgi namai visi paskiaus nuogi pasidaro, Kad su baksvoms lopytoms vyrs vos užsidengia, O vaikai ant ulyčių nuogi bėginėja.

Moters, jūs, nenaudėlės! tai jums parašyta. Bet jūs, prietelkos, jūs, viežlybos gospadinės, Jūs neprivalot dėl tokių kalbų nusigėdėt;

Tos tesigėdi tik, kurios tingėt nesigėdi. Jums garbė, kad vindas jūsų, sukriai besisukdamas, Pakulų bei linų kuodelį nupeša greitai. Jums garbė, kad staklės prieš pavasarį trinka. Ir šaudyklė su šėiva šokinėdama tarškia. Jums garbė, kad audeklėliai jūsų nuaušti Ant margų lankų kaip sniegs pavasario blizga.

Ale nevenkite dar daugiau, kaip reik, pasipurtint; Ant daržų pašaliai darbelių lūkuria jūsų. Taigi padėkit koja vindelių visą klapatą Ir stakles, iki vėl reikės, į pašalį kiškite, Ogi nagan spatelius greitus bei lopetas imkit! Vei, kaip kurmiai, šen ir ten vartydami žemę, Jūs daržovę sėt į daržą ragina bėgti. Rods, tiesa, visaip reik pilvui reikalą provyt. Jam negana, kad tik iš viršaus jį dabinejam, Bet ir iš vidaus jis nor kasdien pasilinksmint.

Todel jums pilvai nuogi didiai pasiklonios, Kad jūsų mylista juos vel apdengt nepatingot. Ir trinyčius naujus, buksvas bei marškinius audėt. Bet daugių daugiau jie garbins jūsų malonę, Kad jie, su nauja rėda česnyj susisėdę, Lašinius ir dešras su jūsų viralu valgys.

Nugi dabar, ką tik įmanot, sėkite sėklas! Sėkite kopūstus, morkus su didele sauja; Ropių, pastarnokų, sviklų beigi repukų; Taip ir šalkių su gardžiais kurtupelių valgiais Sėt ir įvaisint, pridabot ir kuopt nepamirškite! Taip besipurtindamos linksmi pavasarį baikit, Ik jau prie kitų darbų jus vasara šūkters”.

“Dar neatvažiuoja. Perdaug šiandien ant tų kojų. Skauda. Fredas labai pasiilgęs Biliaus. Jau pora savaitių, kaip nematė... Ilga liga, ak! Galbūt, greit grįš. Ir seselės ir daktarai “galbūt” tik pasako. Kiekvieną dieną tik vis galbūt. Ilgu Fredui be mūsų — mums be Fredo ilgu... Šiandie Bilis su Fredu telefonu pasikalbės. Nors balsą jo išgirs. Gaila, kad jo į ligoninę neleidžia”, — mąsto senelė.

Prasilenkia automobiliai su radijo garsais. Populiari daina pabyra skiemenimis: — Kiek tas šu-ne-lis kai-nuo-ja lan-ge? Au-au-au... — kaip aidas pakartojo žodžius kažkas iš eilės.

— Graži diena, ar ne? — pasako šalia stovinti moteris.

— Puikiausia! O mano Fredas šitokią dieną turi ligoninėje gulėti, — nusiskundžia senelė, tarytum jos vyrą visi šitame milijoniniame mieste turėtų pažinti. — Ir mudviejų Bilis vienas namuose. Laikas jau jam valgyti. Och, brangi, jis buvo susimąstęs, kai Fredas išsiruošdinėjo ligoninėn. O kai operavo Fredą, aš išeidama iš namų jam pasakiau: Mamy eina pas tėvelį. Tavo tėvelį pjaustė daktarai...

— Taip, taip, — lingavo galva nepažįstamoji. — Kokio amžiaus Bilis?

— Balandžio 13 suėjo ketveri, — atsakė senelė.

Šalia stovėjusi europietė smalsiai atsisuko. — “Šitokiam amžių pagimdyti?”

— Graži diena, ar ne? — pasakė kita praeivė, žvilgterėdama į pravažiuojančias mašinas.

— O taip! Stebuklas! — atsakė senelė. — Reikės ir Bilį išvesti pasivaikščioti, — bet atsiemėna savo skaudančią koją ir suabejoja.

Į privažiuosį autobusą pro senelę prasigrūmė vaikigalių būrys.

— Au... au... au!!! Kiek tas šunelis kai-nuoja lange? Au... au... au!!!

“Kaip laukiniai! Perdaug jau čia tų vaikų. Žolelę išmindo. Anądien apelsinu Bilį kone užmušė. Pasaulis dabar labai blogas...” — galvoja senelė, pristumta prie stulpo.

Jos nuotaika visai suslūgo, kai alkūnėmis pasimaigydami susėdo stipresnieji. O ji liko stovėti, svirduliuodama čia į šonus, čia pirmyn ir atgal.

— Neišsipildė, — sušnibždėjo. Ir pirštai dar stipriau apkabino plieninį vamzdį.

Išlipus iš autobuso, tik keli žingsneliai ir namie. Jau buvo kone įpusėjus skersgatvį ir vėl atgalios — mašinos ir mašinos skubėjo ir skuba. Vieni iš darbo, kiti į darbą — sunku pereiti čia. Tad senelės akys sproginėja — priekin ir į šonus.

Pasilingavo senelė. Įsitempė budrume akys. Dabar bus nutaikiusi. Jau ji skubės į antrą gatvės pusę.

Bet sukaukė sirena. Gaisras!?

Senelė stabtelėjo. Jos akys baugščiai atsi-rėmė į savo namo stogą, perbėgdamos abu augštus.

— Ne, kažinkur kitur,—nudžiugusi aprimo ji.

Ir prie vairų, lyg karstuose ar metalinėse dėžėse, sunerimę alsavo žmonės. O galgi jo namas dega?

Vėl pajudėjo užsisklendusi mašinų kolona. Ir kaip vandens srovė pasileido pirmyn, palikdama užnugary šviesas: geltoną, žalią, raudoną.

Vilkinis šuo tupėjo ir vėpsojo.

— Halou, — pasakė jam senelė. — Oh! — atsiduso. — Nevalgęs ten mano Bilis brangus.

Pracypė greitosios pagalbos mašina, veždama tolyn nuo mirties kažką.

Susigūžė senelė į kaulėtus pečius ir ranka pasivėdavo apie savo galvą.

“Greita, kaip lydeka, ta mašina!” — Skubiai pakreipė senelė mintis nuo mirties.

— Oh! — nykiai dustelėjo vėl. — Neišsipildė...

O mašinos lėkė ir lėkė. Blizgančios. Lieknos. Pailgos, kaip žuvys vandeny...

Lėkė ir senos, dūstančios. Ir lėkė sunkvežimiai, spjaudydami ugnimi ir dūmais.

— Neišsipildė, — šnibždėjo ji sau. Niekas neišgirdo, kiek tame žodyje buvo susitelkę nevil-ties — ji su Fredu ir Bilium vis dar be mašinos.

Pravežliojo ir gatvių laistytuvai, purkščiodamas vandenį.

Šiukšlės ir dulkės sušlapo ir purvas garavo gatvės pakraščiuose.

Pasikėlė veneciškos užuolaidos name prie pat gatvės ir žmogus šuktelėjo žmogaus vardą.

Pašoko tas vilkinis šuo ir kurte nukūrė į mūro namus...

Pro stulpą, ko tik nekliudydamas senelės veido, pralėkė laikraščių pundas iš pravažiuojančios mašinos ir nukrito ant šaligatvio.

Atvaizdas pirmame puslapyje apsitėskė purvu.

Senelė žengtelėjo arčiau pundo. Įsistebeilyjo į karalienės karūną. Pasitaisė skrybėlę su raudonų rožių puokšte ant kaktos.

Dabar pasitaikė pats geriausias laikas ir senelė prašlamščiojo plačiąją gatvę.

“Halou” norėjo pasakyti kaimynei, besikaps-tančiai apie kelis daigus. Bet susičiaupusi užkuprino laipteliais prie durų ir tyliai užvėrė jas...

Nebuvo jai malonu dabar prieš Bilį, kad taip ilgai jis šiandie jos laukė.

Ir jos širdimi perbėgo rūpestis — kaip jaučiasi brangiausias?

— Bilį! — mirkčiojo akimis, laikydama šokolado plytelę.

“Bilis gudragalviaudamas dabar žiūri pro tarpą durų iš valgomojo. Ehe, dar sekundėlė, ir jis išsmuks pro praviras duris”, — pamanė ji.

Užsimerkė senelė. Jau jo žingsnius ji jaučia. Dabar jis šoks prie šokolado. Ir išbučiuos jos rankas.

— Viens... du... trys! — skaičiuoja nekantraudama senelė.

Be balso, be judėsių stovėjo su atkišta šokolado plytele. Akys sproginėjo į duris ir šonus. Niekur nieks nė krapšt!

Rankomis pamojavo ties savo galva, tarsi nuydama baicias mintis.

Jai pasivaideno, kad ten antrame augšte, miegamajame Bilis guli... Jau negyvas, atšalęs, atmerktom akim. Ir su kaltinimu pastirusiam žiūrėjime: prieš pat mirtį nematydamas nei matytės, nei tėvelio.

— Bili, duso ji, skubėdama laiptais augštin.
— Bili...

Apsidairė — tuščias kambarys, tuščia lovytė!

Cyptelėjo pelė. Senelė krūptelėjo. Užminta pilka guminė pelė su ilga uodega. Senelė pakėlė tą pelę. "Biliaus mėgiamiausias žaislas. Mažyčio apkramtytas"...

Priėjo prie lovutės. Čia pat ir spintelė: jo patalėliai įvairiausių spalvų. Pakilojo vargšelio žieminę aprangą. Išblizgintos sagtys suskambėjo — nebereiks Biliui nieko!

Senelė dabar šlamščiojo, praverdama skrynelės. Ir pasirinkti buvo ko, kaip krautuvėj geroj. Rinko mėlsvus kaspinus ir tiesė ant lovos.

Baltas šilkas ir mėlsvi kaspiniai.

— Bili! — ji pravirko, kaip motina ruošdama įkapes savo vaikui.

Įsisiūbavusi skausme, nugirgždžiojo laiptais žemyn.

Ji užsakys fotografą. Viską suruoš kaip reikiant... Fredą atgabens iš ligoninės, ir jie palaidos Bilių prie raudonųjų rožių krūmo.

"Bet kaip čia dabar?!" — šovė jai mintis. —

"Neatradusi kūno, jau ruošiu, skubu. Kaip pamotė kokia!" — pasipiktino savimi.

Ir ėmėsi jieškoti. Išvertė visas pakampes. Atsiklaupusi išžiūrino palovius.

— Bili... Bili, — jau nebesikreipė, kaip į gyvą. Tik kartojo vardą lyg artimą praradusi.

Ir vieną, ir antrą, ir trečią kartą buvo pakėlusį telefono ragelį. Sukando dantis iki trakstelėjimo: dirbtiniai, nestiprūs. "Oh, brangus, kaip aš tau tai galėsiu pasakyti?..."

Ji ūmai pasitraukė nuo telefono, pagauta naujos minties. "Gali kažinkas ir su Fredu atsitikti, jei staigiai praneščiau jam. O kiek jam bereikia iki mirties?"

Pasivėdino senelė ranka apie savo galvą, lyg vėl pabaidydama nuo savęs sunkias mintis.

— Oh!... Tai yra perdaug! Aha. Nuo ko aš čia dabar turiu pradėti? — užlauždama po pirštą suskaitė, kas buvo jau atlikta jieškant.

— Čir-r-r! — sučirškė skambutis. Ji krūptelėjusi nušlepseno prie durų.

Praverė senelė duris ir nebežinojo — juoktis ar verkti?

— Ačiū, ačiū, pone, — dėkojo ji praverdama plačiai duris.

Bilius suspurdo, bet policininkas jį tebelaikė.

Senelė pasidavė galva priekin. Raukšlėta oda pajaunėjo, išsitempdama ant išriesto jos kaklo.

Policininkas padavė raštą.

Senelei viskas tame rašte maišėsi — raidės ir žodžiai. Jos akys šokinėjo į policininką, raštą ir Bilių.
(Bus daugiau)

I Z. M - T Ė

Lietuvaitės įspūdžiai iš Australijos

Po II-jo Didžiojo Karo daug lietuvių iš Vokietijos pateko į Australijos žemyną. Dėl didelio geografinio atstumo ryšiai su jais nėra tokie tamprūs ir lietuvių visuomenę domina kiekvienas mūsų tautietis, kuris iš ten keliasi į Amerikos žemyno valstybes.

Šią vasarą iš tolimosios Australijos atvyko Rimų šeima Kanadon tikslu čia apsigyventi. Manydama, kad "Moters" skaitytojoms bus taip pat įdomu sužinoti, kaip įsikūrė ir gyvena mūsų tautiečiai Australijoje, p. L. Rimienei patiekiau keltą klausimų, į kuriuos ji maloniai sutiko atsakyti.

— Kada patekote į Australiją?

— Australiją pasiekiau tuo metu, kai visi tremtiniai, vadinami DP (displaced persons) masiniai sklaidėsi iš Vokietijos stovyklų po visą pasaulį, t.y. maždaug prieš aštuonerius metus.

— Ar Australijos gamta turi kokio panašumo su Lietuvos gamta, kaip augmenija, gyvuliai, klimatinėmis sąlygomis?

— Australijos gamtovaizdis, augmens ir gy-

vuliai, neišskiriant nė pačių žmonių, yra dvilypaus charakterio: originalūs ir importuoti.

Originalūs Australijos augmens buvo šiame žemyne prieš baltajam žmogui į jį įsiveržus. O ateivis atsivežė su savim daug jam įprastų augalų ir gyvulių, kurių anksčiau šiame žemyne visai nėra buvusių. Dalis augalų bei gyvulių gana greitai čia aklimatizavosi naujoje aplinkoje ir net dalinai pakeitė tam tikrų apgyventų vietovių gamtovaizdį.

Ryšiausias "importo" pavyzdys yra europietiškas triušis, kuris gana greitai užvaldė australiškas ganyklas. Europietiškos pušys bei gluosniai gana ryškiai išsiskiria iš vietinio gamtovaizdžio savo žalumu. Žiemos metu jie yra pilkai žalsvos spalvos ir gelsvai pilkos vasarą rytinės Australijos pakraštyje.

Pažymėtina, kad didžiausią dalį Australijos centro sudaro dykumos, gi šiaurinės Australijos retai apgyvendinta dalis yra tropinė, kur atogrąžų lietus sudaro sąlygas tarpti ir bujoti šilto klimato augmenijai.

Juzė Daužvardienė, Lietuvos konsulo Čikagoje žmona, Kalėdų eglutės lietuviškojo puošimo stiliaus sumanytoja bei platintoja vienos parodos metu Čikagoje. (Žiūrėk 23 psl.)

Lietuviškąjį gamtovaizdį primena tik tam tikruose apgyventuose Tasmanijos salos kampučiuose, kur šiek tiek šaltesnis klimatas leidžia gražiai tarpti importuotoms pušims, gluosniams, ąžuolams, žinoma, labai ribotame kiekyje.

Metų laikai didesnėje Australijos dalyje yra tik du: lyja arba nelyje.

Šiaurėje atogrąžų lietus rodo "žiema" ir juo toliau į pietus, tuo jis darosi lengvesnis, išsibaigdamas normaliu lietaus perijodu su didesniais temperatūros svyravimais.

Australijos pietuose dar nesninga, kai jau Tasmanijos saloje sniegas kartais iškrinta, bet ilgiau 24 valandų nebeišsilaiko.

— Kokie yra senieji Australijos gyventojai: jų rasė, kalba, kilmė ir kaip jie gyvena šiandien?

— Į šį klausimą tinkamai atsakyti, reikėtų parašyti tuo klausimu didesnę studiją. Senieji Australijos gyventojai, kaip juos vadina "aboriginės", kaip mokslininkai spėja irgi atėjūnai į šį žemyną iš Indijos.

Šiandien jie yra tamsios spalvos, bet praeityje tokie nėra buvę, nes mišrioje šeimoje su europiečiais, niekada negimsta grynas tos rasės tipas, kas atsitinka negro ir baltojo mišinyje.

Jų visame žemyne yra išlikusių apie 40-50 tūkstančių. Jie gyvena džiunglėse, labai primitiviose sąlygose, visai kaip akmens amžiuje.

Džiunglėse jų dalis dar nėra jokio sąlyčio turėjusi su baltaisiais.

Kadangi jie gyvena dykumose, kur nėra vandens arba jo labai mažai, todėl gyvena primityviai ir nehygieniškai. Jie labai smarkiai nyksta, neturėdami didesnio kontakto su vakarietiška civilizacija. Jų gyvenimas niekuo nesiskiria nuo jų protėvių gyvenimo akmens amžiaus civilizacijos laipsnio. Todėl tik paskirais atvejais jie asimiliuojasi. Valdžia daro pastangų rasę išlaikyti nuo išnykimo. Kiek negrai yra vitalūs ir ekspansyvūs Amerikos kontinente, tiek čiabuviai australai yra trapūs ir nyksta, susidūrę su baltuoju.

— Kokie yra dabartiniai Australijos gyventojai?

— Dabartinę Australijos gyventojų masę sudaro apie 85% anglosaksų kilmės žmonių, atskiesti, ypač po antrojo pasaulinio karo, europiečių iš visų kraštų.

— Kokiuose miestuose bei provincijose yra daugiausia lietuvių?

— Lietuvių Australijoje pagal statistiką skaičiuojama apie 10.000 žmonių. Jie yra susibūrę didesniuose centruose, kaip Sidnėjuje, Melbourne, Adelaide, Brisbane ir vakaruose atskirtas Perthas. Yra daug įsikūrusių ir provincijos miestuose bei miesteliuose. Lietuviškos parapijos tėra tik didžiuosiuose centruose. Dėl kolonijos negausumo ne viename mieste neįstengta dar iki šiolie pasistatyti lietuviškos bažnyčios. Melbourne parapija yra įsigijusi savo namus - užėigą.

Aplamai, kultūrinė bei organizacinė veikla yra gana gyva, o savaitgalio mokyklos veikia didesniuose centruose. Stengiamasi pagal išgales pasistatyti savus lietuviškus namus.

— Kokios sąlygos yra auginti jaunąją kartą lietuviškoje dvasioje?

— Lietuvišką šeimą auginti Australijoje sąlygos yra gana nepalankios ir visų asimiliacijos veiksnių charakteristika panaši, kaip ir kituose svetimuose kraštuose. Atsižvelgiant į tą faktą, kad senieji Australijos piliečiai stengiasi kuo greičiau (daugiau ar mažiau sėkmingai) asimiliuoti į "australišką gyvenimo būdą", kuris principe yra pagrįstas angliška tradicija, sąlygos tautiškomis grupėms tarpti yra gana nepalankios.

Stoka savų entuziastų mokytojų bei patrijų nepadeda motinoms išlaikyti vaikuose tautiškų bruožų.

— Kaip reiškiasi meninė veikla Australijos lietuvių bendruomenės gyvenime?

— Meninė veikla Australijos lietuvių tarpe yra gana gyva ir entuziastų netrūksta. Daugelis jaunosios generacijos menininkų dalyvauja vietinėse parodose ir organizacijose, konkursuose ir panašiai. Vienas kitas yra jau ir vardą susidaręs platesniuose menininkų sluoksniuose. Aplamai europiečiai menininkai, atvykę per paskutinius dešimtį metų, smarkiai išjudino meninį gyvenimą ir pakėlė bendrą jo lygį, išskyrus solistus, aktorius bei muzikus.

Sveikata ir grožis

VAIKO VALGYMO ĮPROČIAI

A. Sungailienė

Valgymas, lygiai kaip ir miegas, yra natūrali žmogaus kūno funkcija, todėl, atrodo, šiuo klausimu neturėtų būti jokių problemų. Vaikas turėtų valgyti, kada jis alkanas ir miegoti, kada pavargęs. Tačiau ne visados taip yra. "Mano vaikas nevalgo", yra dažniausiai girdimas mamų nusiskundimas. Ir jeigu sveiko vaiko nevalgymas pasidaro problema, tai dažniausia dėl to, kad nebuvo kreipiamas atitinkamas dėmesys pačioje pradžioje. Nuo pat gimimo dienos yra motinos atsakomybė padėti vaikui išvystyti gerus ir sveikus valgymo papročius, nes jie pradeda formotis ankstyvose kūdikio dienose.

Vaikas mokosi valgyti lygiai taip, kaip jis mokosi vaikščioti, kalbėti, koordinuoti savo judėjimus ir t.t. Bepradedančiam valgyti kietą maistą, kramtymas pasidaro komplikotas darbas, reikalaujantis mokėjimo. Šiame laikotarpyje vaikas turi palaipsniui gauti kieto maisto, kaip mėsos, virtų ir žalių daržovių, vaisių, sausainių; toks maistas verčia jį kramtyti ir paskatina kraujo cirkuliaciją dantų smegenyse. Kūdikis, kuris ilgą laiką gauna vien tik trintą per sietą maistą, ilgai neišmoksta kramtyti.

Drauge su kramtymu jis turi pradėti mokintis tinkamų valgymo įpročių. Jis turi turėti savo indus ir valgymo priemones. Nereikia per ilgai tenkintis bliūdėliu ir šaukštu, bet pratinti prie šakutės ir, vėliau, peiliuko. Tegul jis pats mėgina valgyti kaip galima anksčiau. Nesvarbu, kad dalį maisto jis išpils ant grindų ar ant savęs. Klaidingai daro mamytės, maitindamos 4-5 metų vaiką savo rankomis. Jau nuo dviejų metų galima vaiką pratinti valgyti drauge su visais, nors ir tebesėdintį savo aukštoje kėdėje. Trijų metų vaikas moka pats pavalgyti, jeigu jis

buvo prie to tinkamai ir su kantrybe pratinamas. Pats valgymo procesas pasidaro vaikui daug įdomesnis. Tačiau žaislų duoti vaikui prie stalo nereikia ir jis pats neturi būti dėmesio centru, bet paliktas sau pačiam, tik pagal reikalą pagelbint vienam iš suaugusiųjų.

Nuo pat pradžios reikia vaiką pratinti valgyti viską, kas tik jam paskirta ir reikalinga. Jau antraisiais gyvenimo metais pradeda formotis papročiai, skonis, mėgimas ar nemėgimas, kurie turi įtakos ar sudaro sunkumų vėliau. Reikia neužmiršti, kad skonis maistui nėra prigimtas, bet įgytas. Tvarkingai ir sveikai auginamas vaikas valgo viską lygiai taip, kaip jis kalba tokia kalba, kokią išmoksta, žinoma, laikant savaime suprantamu dalyku, kad maistas yra tinkamai ir skaniai pagamintas. Naują maistą reikėtų pradėti mažais kiekiais, kad vaikas turėtų progos priprasti prie neįprasto skonio.

Vaiko nereikia prievarta versti valgyti. Jam bus daug geriau, jei paliktas maistas bus be priekaištų ir išmėtinėjimų pašalintas, negu per grąsinimus arba, neduok Dieve, bausmę, įsiūlytas. Prievarta sukišamas maistas mažina apetitą ir, apskritai, valgymą padaro ne malonumu, bet baudžiava. Jeigu jis normaliu valgymo metu nesuvalgo paskirto maisto, jokių būdų neturi gauti nieko ligi sekančio valgymo laiko. Išskyrus vandenį. Įvairūs pyragaičiai, šokoladas ir saldainiai labai greitai numalšina alkį, nesuteikę organizmui reikiamo maisto. Jie mažina apetitą vakarienei ir taip pradeda kartotis kasdien, nes į saldumynus nepaprastai greitai įprantama. Kam jis valgys morkas ar špinatus, jei jaučia, kad vėliau gaus pyragaitį ar šokolado plytelę. Jeigu sveikas ir normaliose sąlygose augęs vaikas nevalgo jam paskirto ir tinkamai paruošto

maisto, reiškia jis nealkanas ir kurį laiką gali pabūti visai nevalges, ir tas jo sveikatai visiškai nepakenks. Žinoma, valgymo laikas turi būti labai reguliarus, ir niekas taip neturės geros įtakos vaiko valgymui, kaip grynas oras, alkis ir reguliarus, tinkamai paskirstytas laikas.

Sveiko, gerai išsivysčiusio ir normaliose sąlygose augančio vaiko apetitas yra visai pakankamas indikatoriumi jam reikalingo maisto kiekiui. Tačiau, kaip suaugusiųjų taip ir vaikų apetitas nėra diena iš dienos vienodas, bet pareina nuo daugelio dalykų ir aplinkybių ir jį reikia atsižvelgti visu rimtumu.

Pavargimas, baimė, žmonės, svetima aplinka, trukšmas — mažina jo apetitą. Emociniai sukrėtimai, nors jie būtų ir netiesioginiai: suaugusių šeimos narių tarpusavio ginčai, jų rūpesčiai, nervuotumas ar įtempta nuotaika, visa tai turi neigiamos įtakos.

Nereikia įsigilinusiam vaikui staiga nutraukti žaidimo ir be jokio išėjimo vartyti prie stalo. Štai, Jonukas paskendęs statyboje, nieko aplinkui nemato ir negirdi: dar viena kalandėlė ir tiltas užbaigtas. Staiga ipuola mama: "ar aš tau nesakiau, kad pietūs seniai ant stalo". Ir taip tiltas lieka neužbaigtas, o Jonukas eina prie stalo verkdamas.

Per pirmuosius šešis metus yra dedami pagrindai vaiko normalaus augimo, geros sveikatos ir charakterio ugdymui, todėl per šį perijodą turėtų būti suformuoti geri, sveiki ir tvarkingi valgymo papročiai. Į jo maitinimą nereikia žiūrėti, kaip vien į būdą jo kūnui ir sveikatai išlaikyti. Valgymas ir jo papročiai yra didelė vaiko ankstyvo auklėjimo dalis, pratinimas prie tvarkos, disciplinos ir susivaldymo. Viskai, nepratinami prie tvarkos valgyje, sunkiai pasiduos jai ir kituose atvejuose.

Kanados Liet. Kat. Moterų Dr-jos Centro Valdybos
pirm. ZUZANAI DAUGVAINIENEI, jos dukrelei DALIAI
ir visiems artimiesiems dėl jos mylimo vyro

a. a. ALFONSO DAUGVAINIO

tragiškos mirties Lietuvoje, nuoširdžią užuojautą reiškia
"Moters" žurnalo Redakcija ir Administracija.

Mergaičių kertelė

Mano tėvynė

Irmgrida Stasaitė

"Mažytė palikau tave,
Tėvynė mano Lietuva,
Ir tavo mėlyną padangę
Prisimenu tartum sapnė".
B. Sudavičienė

Toli už jūrų marių, kur šilai
ošia, ir Baltija gintarėlius žars-
to, kur smėlis, kaip auksas žėri,
vakarais lakštingalos suokia,
vėversėliai čyrena, kur gegutė
kukoja, yra kraštas vadina-
mas Lietuva.

APVALUS VEIDAS

Kiekvienai moteriai yra labai svar-
bi jos išorinė išvaizda. Sakoma, kad
moters veidas yra jos sielos veidrodys.
Ne visų tautų moterys yra vienodos
fizinės išvaizdos. Jų lieknumas bei gra-
žumas priklauso nuo rasės, taip ir vei-
do struktūra yra paveldima, kurios ne-
galima pakeisti. Bet yra priemonių
kultūringame pasaulyje kai kuriuos
trūkumus paslėpti, duodant tam tikrą
dekoraciją.

Lietuvės moters veidas yra daugiau
ar mažiau apvalus. Bet daugumas mo-
terų, turėdamos apvalų veidą, nebeno-
ri, kad jis atrodytų dar daugiau ap-
valiu. Tam ji pagaalbia turi ateiti iš-
bandyti grožio patarimai.

Esama moterų, kurios nebesidomi
savo išvaizda, bet didesnė moterų dalis
rūpinasi savo grožiu, kuris joms laiduo-
ja didesnę pasisekimą.

Jei kas iš moterų apvalų veidą no-
retų padarti labiau panašų pailgam
veidui, turi kreipti dėmesį į plaukų šu-
kuoseną, kaklo papuošalus bei rūbus.

Apvalaus veido moteris neprivalo:

1. Nešioti kirptų plaukų ant kaktos,
nes tokia šukuosena trumpina veidą.
Trumpo kaklo moterims patartina ne-
šioti kuo trumpiausiais kirptus plaukus.

2. Lūpų patepimas turi būti pana-
šus į didelę raidę 'O'. Tepant lūpas
labiau pabrėžiama lūpų vidurys, o ne
kraštai.

3. Negalima nuraudonuoti skruostų
per skaisčiai, kad veidas nebūtų pa-
našus į obuolį.

4. Nepatartina nešioti ir keletos ei-
lių karolių ant kaklo.

5. Vengti dėvėti sportinę biretę ar
jūrininkų kepuraitę ir mažučią lėkštą,
apvalių skrybėlačių. Apvaliam veidui
taip pat netinka skrybėlės su perdi-
deliais bryliais, nes su jomis apvalas vei-
das atrodo kaip perpjautas.

6. Nedažyti ryškiai antakių, nes vei-
das gali atrodyti, kaip pusė apskritimo.

7. Nenešioti megztukų, suknelių ar
šalikų, užrištų augštai apie kaklą.

Didelis Hollywoodo grožio žinovas
duoda keletą nurodymų, kas darytina.

Pagyvinti apvaliam veidui reikia už-
dėti rausvos pudros tik ant išorinių
skruostų pusių, pradedant po smilki-
niais einant žemyn iki smakro šono.

Atsimintina, kad raudona pudra

Jos gamta skirtinga visais
metų laikais. Pavasarį ji pasi-
puošia žydinčiomis pievomis,
žaliais miškais, pilnais paukš-
čių čiulbesio.

Vasarą kvepia dobilėliai,
čiobreliai ir žemuogės. Vasaros
grožis apdainuojamas mūsų
dainose. Pvz.:

Mūsų žemė per vasarą žalia,
kupliai žydi ir bręsta javai,
o pakalnė berželiai želia,
lekia vėjos per kalnus laisvai...

Kitokia jos gamta rudenį —
kai apsamanojusiame miške
pilna visokių uogų: bruknių,
kurių čia nematysi, o grybų
grybų... Anot Vysk. A. Bara-
nausko — po lietaus tik galvu-
tės kyšo: baravykų, raudonikių,

(ružas) smarkiai išsiskiria ir yra tam-
sesnės spalvos nuo paprastai vartojam-
os veido pudros. Tinkamas rausvumo
uždėjimas pagyvina veido išraišką ir
kiek pailgina veido bruožus.

Kreipkite dėmesį į jūsų šukuoseną.
Šukuokite plaukus augstyn, kad pail-
gintų veidą.

Stenkitės nevartoti sklastymo (per-
skyrimo), tai suteiks veidui daugiau
švelnumo. Skrybėles pasirinkite tokias,
kurios sulaužytų apvalias linijas.

Rūbų linija prie kaklo geriausia tin-
kama aštrus kampas "V".

Papuošalai kaklui geriau tinkami
ilgi, kurie žiūrėtojo akį nuneštų že-
myn. Dideli apskritūs auskarai yra ne-
tinkami apvaliam veidui, juos reikia
pamiršti, o nešioti mažus ar pailgos
formos.

sulietuvino M. K.

BŪK GRAKŠTI

Kad moteris atrodytų grakšti, ji turi
žinoti pagrindines taisykles, kaip rei-
kia laikytis einant, stovint, sėdint
ir t.t.

Einant nereikia vilkti kojų, per-
daug neskubėti, bet ir neiti visai lėtai.
Galva neturi būti nuleista, krūtinės
ląsta pakelta, bet visas kūnas neturi
būti pasidavęs į priekį, turi būti tiesus
ir lankstus.

Stovint gatvėje, namuose ar sve-
čiuose taisyklės yra tos pačios. Dešinės
kojos užkulnį reikia pridėti prie kairės-
sės pėdos įlinkimo. Keliai turi būti
laisvi, neįtempti, nugara visai tiesi, bet
pečiai per daug neiškelti.

Sėdint. Jei galima pasirinkti,
visada reikia sėsti į tiesią ir neminkštą
kėdę. Žemoje ar minkštoje sofoje nie-
kada gražiai neatrodys. Sėstis reikia
patogiai, ne ant kėdės kraštelio. Ke-
liai ir blauzdos kartu, o pėdos laisvai,
bet grakščiai. Jei norima kojas sukry-
žiuoti, tai sukryžiuoti reikia tik prie
kojų riešų, o ne užkelti koją ant kojos,
nes taip ir blauzda ir šlaunis atrodo
labai storos.

Stojantis reikia pastatyti deši-
nę koją užpakaly kairės ir stoti tie-
siai, nesilaikant rankomis kėdės. Atsi-
stojus ištiesti nugarą ir įtraukti pilvą.
Žiūrėti, kad atsistojimas neatrodytų
tingus ar vargingas krapštymasis iš
vietos.

kazlėkų, ruduokių, umedėlių,
voveruškų. Upeliuose mirkomų
linų kvapas sklinda po laukus.
Pagaliau ją žiema apdengia
baltučių pasakišku sniegu. "O
medžiai, baltomis šarmomis
pražilę, kuždasi ant lauko" —
L. Andriekus.

Lietuvos karo vadas gen. S.
Raštikis savo prisiminimuose
štai kaip rašo: "Mačiau saulėtą
Floridą, puikiąją Kaliforniją,
bet niekas man neprilygs švel-
nios ir kvepiančios Palangos,
nors daug kraštų apkeliavau".
O kokio ypatingo grožio teikia
Lietuvos Sahara su savo nuo-
stabia giesme. Todėl Juozas
Prunskis rašo: "Nėra tas tokių
dažų jai atvaizduoti, nei liežu-
vių pasakyti... Neringa saulės
ir smilčių nuostabi pasaka."
Toliau tas pats rašytojas pasa-
koja apie pasakiškas dienas, kai
viskas pamėlynuoja ir vanduo
ir oras ir visa kas danguje ir
žemėje ir tartum sužydi vienu
žibutės žiedu. Gal todėl ir dau-
gumas lietuvių turi žydrias
akis...

Lietuvos gamtos grožį ap-
dainuoja ir poetas Maironis.
Matydamas gražius Keturių
Kantonų ežero krantus su aša-
romis prisimena Lietuvos gam-
tos grožį.

Didinga Amerika savo dan-
goraižiais, o Lietuva išsiskiria
kryžiais ir koplytėlėmis, kurių
pilnos pakelės ir palaukės.

Irmgrida Stasaitė, laimėjusi 1957 m.
KLB Kultūros Fondo premiją \$50.00,
už konkursinį rašinį "Mano gimtinė".
Baigusi Clevelande Augšt. lituanisti-
nius kursus, dalyvauja lietuvių spau-
doje savo kūryba.

Sunku be jūsų, tėviškės arimai,
O pakely rūpintojėliai rymo...

B. Brazdžionis

Ir menininkų vaizduotėje iškyla rūpintojėlis, prisiminus Lietuvą ir gimtuosius namus. Meno parodose Italijoje, Paryžiuje svetimtaučiai gėrėsi lietuvių liaudies menu. Ir taip išėjo lietuviai į platų pasaulį skelbdami, kad lietuvių tauta turi kūrybinę praeitį. Juk mene plaka tautos kraujas, sako St. Tamulaitis. Spindi gimtosios šalies gamta, dvelkdama tautos dvasia, aidi jos vidaus gyvenimas, iškyla jos pasaulėvaizdis, plazda jos didieji troškimai. Lietuva skiriasi labai daug nuo Amerikos gamtos: ji paslaptinga piliakalnių, alkakalnių, milžinkapių. Juose glūdi daug praeities, kurios iki šiol dar niekas pilnai neatidengė, sako A. Bendorius. Lietuvos upės pasižymi savo vandens skaidrumu ir ramumu.

Tokioje gamtoje kūrėsi gražios lietuvių sodybos, miestai, miesteliai, su gražiais pastatais, bažnyčiomis bei mokyklomis.

To krašto šeimininkas — lietuvis yra sąžiningas, gražių papročių. Jis turi tvirtą religinį sąmoningumą, kas rodo kovojant ir aukojantis už katalikybės ir savo kalbos teises. Tą kovą jis tęsė per šimtą penkiasdešimt metų rusų okupacijos laikais.

"Spaudą gabeno lietuvis per šaltį ir lietu

Slaptai naktimis po skvernu...
Kad žiburį grįčioj turėtų,
kad šviestų sūnus ir dukras."

Lietuviškumo neišsižadėjo. Motinos prie ratelių mokė skaityti ir melstis. Išlaikė savo kalbą ir senolių papročius.

Lietuviai yra turėję gabių valdovų, kaip Mindaugą, Gediminą. Davė karalių Lenkijai, Vengrijai, Čekijai. Vytautas buvo sukūręs didžiulę Lietuvos valstybę, kuri Europą apgynė nuo totorių ir turkų. Breimeris savo poezijoje sako:

Geležinis Vilkas davė miestą naują.
Vakarai nusteбė į tave sužiūrą.
Ir skambėjo garsas Lietuvos

Didžiosios
Baltijos pakrantėj lig Juodųjų jūrų."

Lietuva turi daug architektūrinių paminklų — bažnyčių ir valstybinių pastatų. Amžijų bėgyje sukūrė turtingą tautodailę: stogo žirgeliai, durų pjaustiniai, ratelių verpstės, kultu-

vės, klumpės, kraičių skrynios. Daug meniško sugebėjimo ir skonio parodo Lietuvos moterys savo audiniuose.

Gražūs gėlynai Amerikoje, bet daugiau jaukumo lietuvių tės gėlių daržely... sako P. Maldeikis.

Pagaliau Lietuva išsiskiria savo liaudies dainomis ir šokiais. Liaudies dainomis žavisi ir svetimų kraštų rašytojai bei mokslininkai. Čiurlionio ansamblio vadovas A. Mikulskis pasakoja, kad jis su chorų aplankė daugelį Europos vietų, ir lietuviška daina visur susilaukė pripažinimo ir pagyrimo.

"Mes tave palikom, Lietuva tėvyne.
Mūsų pilkus veidus skausmas
išvagojo.
Bet brangiausią turtą — savo
kalbą, dainą
Lūpose išnešę, lūpose nešiosim".
(Iš poemos "Vytauto sūnūs")

Irena Montvilaitė

Gimusi Lietuvoje, Šiuraičių k., Tvėry vls., Telšių aps. II-jo Pasaulinio Karo metu kartu su savo tėvais pateko į Vokietiją. Į JAV-bes atvyko 1949 m. ir lankė Čikagos vidurinę mokyklą, kurią baigė pereiniais metais.

Dabartiniu metu gyvena Čikagoje ir mokosi dainavimo.

Jau anksčiau yra priklausiusi "Pirmyn" chorui. Dalyvavo savo mokyklos chore, dainuodama parengimų metu solo, kartais ir per radiją.

Ji mėgsta visuomeninę veiklą — priklauso ateitininkių or-jai.

I. Montvilaitė rašo eilėraščius, domisi lietuvių literatūra ir kalba laisvai lietuviškai.

Jos didžiausias troškimas tapti dainininke.

V. L-šonis

IRENA MONTVILAITĖ

RUDUO

Nors dienos gražios,
Bet ruduo artėja;
Nors spaulės spinduliai šviesūs,
Bet jų pasiekti nepavyksta.

Kai rudens gėlės žydi,
Tai saulė laisto spinduliais,
O kai jos vysta,
Tai saulė laisto gintarais.

Kai jūra banguoja, tai blaško
bangas į pakrantes,
Tartum ji būtų apsemta liūdesiu.
Oi nurimk tu, jūra, tu banguojanti,
Nurimk ir pailsėk nors kartą.

Bet jūra vis nerimsta —
Rudens bangos banguoja vis daugiau.
Taip ir mano širdis nerimsta,
Kad Lietuvą Tėvynę aš palikau.

NAKTIS LIŪDNA

Naktis palieka labai liūdna,
Kai nėra žvaigždžių dangujė;
Tik mėnulis išlenda švelniai,
Lyg jis būtų apsemtas džiaugsmu
pilnai.

Pažvelgi tu pro langą viena,
Pažiūri tu tada į žvaigždes;
Tada ateina mintis, kaip vėjas:
Ar nenukris žvaigždė prie manęs.

Kaip miela yra, kai džiaugiasi dangus
Su žvaigždėmis tenai augštai;
aip miela būtų tenai augštai,
Tartum paukščiui paskraidyti laisvai.

DALIA SKRINSKAITĖ

Kai "Moters" redakcija kreipėsi į mane, kad parašyčiau apie jaunuosius lietuviškus talentus, pirmiausia pagalvojau apie daug žadančią lietuviškos muzikos dirvai, gerai pažengusią pianino klasę Dalią Skrinkaitę.

Dalia yra gimusi karo audrų sukury Kaune 1942 m. kovo mėn. 27 d. Tremties nublokšta į Vokietiją, su šeima kilnodamosi iš vienos stovyklos į kitą pamilsta... m u z i k a.

Pirmieji žingsniai muzikos keliu buvo žnegti Vokietijos stovyklose. Turėdama vos šešrius metus Šenfeldo stovykloje užsispyrė įstoti į muz. Br. Budriūno ten įkurtą muzikos mokyklą. Muz. Budriūnas nenorėjęs priimti — esanti per jauna studentauti. Vistik buvo atsižvelgta į Dalės didelį norą. Ir štai, po metų laiko tie patys, kurie buvo taip skeptiški dėl jos priėmimo į mokyklą, dabar su pasididžiavimu siunčia jaunąją Dalią į sceną. Taip, turėdama septynerius metus, ji jau rodosi scenoje.

Išvykstant į Kanadą jos mokytojai susirūpinę pataria neužmesti muzikos studijų, nes turinti gabumų.

Pasiekus Kanadą ir apsigyvenus Toronte, pirmasis jos tėvelių rūpestis buvo, kur surasti Daliai gerą pedagogą tęsti pradėtoms studijoms. Pasisekė susitikti su p. Danute Rautinš-Pašilyte, puikia pedagoge, turinčia didelį supratimą ir norą padėti jaunesiems talentams. Čia Dalia pradėjo tikrai rimtas muzikos studijas, imdama be pianino dar ir muzikinės teorijos dalykus. Jau pirmaisiais metais išlaikė

egzaminus iš 3-ji konservatorijos kursą su augščiausio laipsnio pagyrimu. Sekančiais metais peršoko vieną kursą ir išlaikė iš penkių Konservat. kursų — vel su augščiausio laipsnio pagyrimu. Taip Dalia eina iš kurso į kursą. Dabar jau yra devintame kurse. Kartu lankydama ir Loreto katalikišką gimnaziją (High School), kurioje yra dvyliktojo skyriaus mokinė. Puikiai atlikdama savo mokslinimosi darbą, ji dar suranda laiko ir lietuviškos organizacijos ir lietuviškos parapijos. Pradžioje talkininkavo šv. Jono parapijos muzikiniame darbe, o dabar Prisikėlimo parapijoje, vadovaudama moksleivių chorui, talkininkauja man, palydėdama mano bažnytinį chorą vargonais mišių metu. Be to yra uoli skautė. Dabar yra Paukštyčių draugininke. Šviesus ir retas pavyzdys jos amžiaus lietuviškam jaunimui.

Vaclovas Verikaitis

Jaunimo sportas ir parengimai

TORONTO JŪRŲ SKAUTŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ GRUPĖS "GINTARAS" VEIKLA

Lietuviški tautiniai šokiai, kaip ir daina, mums nenusibosta, nors daug kartų šokama bei dainuojama. Šokis ir daina lietuvių tautoje buvo neatskiriama jų buities dalis parodyti savo džiaugsmą, jaunatvės kūrybinį polėkį judesio formomis pasakyti save. Kadangi šokama ir linksminamasi ne individualiai, bet visada tam tikrose grupėse bei būriuose, todėl lietuviškas tautinis šokis yra kolektyvinio visuomeninio pobūdžio.

Tautinis šokis į sceną išėjo tik paskutiniaisiais dviems dešimtmečiais, kaip reakcija prieš užplūdusį modernizmą bei individualizmą šokiuose ir žaidimuose, kas yra priešinga per šimtmečius susidariusiam tautos charakteriui bei dvasiniams polinkiams. Į sceną tautinis šokis yra išvestas po II-jo Pasaulinio Karo visose lietuviškose kolonijose.

Tautinių šokių atgaivinimo ir toliminio jų palaikymo bei tobulinimo darbe dideli nuopelnai tenka lietuviškajam jaunimui. Šiame darbe gražiai reiškiasi skautų org-ja, ateitininkai, sporto klubai, šeštadienių mokyklų mokiniai.

Todėl ir Toronto jūrų skautai, lietuviškai visuomenei pageidaujant, didelėje kolonijoje turėti savo tautinių šokių grupę, 1951 m. suorganizuoja tautinę šokių grupę. Pirmasis grupės organizatorius bei vadovas buvo B. Poškus, o vėliau grupei vadovavo labai gabi ir patyrusi tautinių šokių mokytoja Šadeikienė-Ličkūnaitė. Jai vadovaujant tautinė šokių grupė išaugo į stiprų meninį vienetą, kuris Toronto visuomenės gyvenime išvarė gražių kultūrinę vagą. Lietuvių tautinių šokių grupė užkariavo ne vien savo tautiečių

bet ir plačiosios Toronto visuomenės simpatijas. Jai daug kartų teko pasirodyti įvairiuose festivaliuose bei televizijoje.

Organizuojant grupę iš karto buvo visokių sunkumų, trūko rūbų, reikėjo daug laiko paaukoti repeticijoms, atsisakant kitų pareigų.

Gerai norai ir pasiryžimas davė gerų vaisių po vienerių metų darbo.

Lietuvių visuomenei buvo šokama didžiųjų iškilmų progomis, kaip tautos šventės programose, mokyklų bei didesnių org-jų parengimuose.

Nelietuvių visuomenei duotus visus koncertus būtų sunku šiuo metu net suminėti, nes jų būdavo įvairiomis progomis 16-20 per metus.

Pirmas didesnio masto pasirodymas buvo tautų festivalyje Massey-Hall 1952 m. ir 1953 m.

Anglijos karalienės karūnavimo iškilmų proga dalyvauta kartu su Kanados skautais Convocation Hall, Toronto u-te. Svečių tarpe buvo ir Kanados gubernatorius Vincent Massey.

Lietuvių šokių grupę "Gintaras" keletą metų iš eiles dalyvavo Kanados tautinėje parodoje - Exhibition, kuri trunka apie pora savaitių kiekvienų metų rudenį.

Penkios poros tautiniais rūbais kartu su kitų tautų šokėjais pasirodydavo kiekvieną vakarą Grandstand - teatre.

"Gintaro" tautinių šokių grupė dalyvavo Kanados Lietuvių Dienų programose Hamiltone, Toronte ir Windsore.

Tokios didelės veiklos ir pasisekimo grupė susilaukė dėka savo mokytojos ir vadovės Šadeikienės-Ličkūnaitės pasiaukojimo ir kantrumo.

Po penketos metų įtempto darbo susilpnėjus sveikatai Šadeikienė-Ličkūnaitė iš šio darbo pasitraukė.

Daug pasikeitimų buvo ir šokėjų tarpe. Grupei vadovauti atėjo V. Torūta. Su juo grupėn stojo daug jaunų šokėjų ir toliau tęsiamas gražiai pradėtas darbas.

V. Torūtai ir visiems jauniems šokėjams teko gerokai pasitempti besirušiant tautinių šokių festivaliui Čikagoje 1957 m. Reikėjo išmokyti 15 naujų šokių. "Gintaras" dalyvavo festivalyje ir laimėjo gerą vardą viešame pasirodyme Čikagoje.

Vienas didžiausių grupės laimėjimų yra pasirodymas Toronto televizijos programoje 1957 m. pradžioje ir metų gale. Šis pasirodymas gražiai išpopuliarino "Gintarą" plačiame Toronte ir be to gerai papildė tuštoką grupės kasą. Dabar grupei turi progos pasirodyti televizijoje per išėjus metus.

Grupe yra labai dėkinga Lietuvių Namams, kur be jokio atlyginimo gausa patalpas savo repeticijoms bei savo mokytojai p. V. Torūtai, kuris išvedė ją į platesnę visuomenę.

Skautų rėmėjai vyrams šokėjams nupirko tautinius rūbus vieno stiliaus, kas labai pakėlė grupės meninę išvaizdą.

Šiuo metu "iGintare" šoka devynios poros Toronto "Rambyno" ir "Šatrijos" tuntų žinioje, visi šokėjai priklauso šiems tuntams.

Toronto Jūrų skautų tautinė šokių grupė "Gintaras" 1957/8 m. Grupei vadovauja skaut. Torūta.

Dideli nuopelnai tenka šios grupės vadovei Šadeikienei-Ličkūnaitei bei V. Torūtai išvedusiems "Gintarą" į plačią lietuvių bei anglų visuomenę ir tautinių šokių meną pakėlusiems į pridėtamą augštumą.

Nemažesnių pagyrimų verti ir Toronto jūrų skautai šokėjai aukodami tiek daug laiko palaikyti lietuviškąjį meną.

Aušrietės nemiega

Toronto Prisikėlimo parapijos "Aušros" sporto klube nuo įsikūrimo dienos veikia ir mergaičių sekcija. Apie "Aušros" klubo veiklą daug tenka išgirsti žinių, tačiau apie mergaičių sekciją atskirai nedaug. O juk mes nemiegame ir esame pasiekusios vertų paminėti laimėjimų. Todėl ir norime šiek tiek žinių duoti apie mergaičių sekciją.

Mergaičių sekcijai vadovauja Ponio B. Sapijonienė. Dabartiniu laiku ji savo "nuosavybėje" turi 46 nuo 11-19 metų amžiaus mergaites. Veikia stalo teniso, krepšinio 2 komandos: pirmą iki 16 metų ir antrą virš 16, lengvos atletikos ir kt. Pagrindinis vadovs ir mergaičių dėmesys yra nukreiptas į krepšinį, mat šitoje srityje turėjo keletą gražių laimėjimų. V-ję Kanados Lietuvių Dienoje Niagara Falls sudorėjo visas dalyvavusias mergaičių komandas ir atsivežė nugalėtojų titulą. Antras laimėjimas buvo Šiaurės Amerikos jaunių ir mergaičių klubinės pergalės paveržimas, kuris buvo apdovanotas FASK'o taure. Kiekvienos Aušrietės sieloje liko noras ir ryžtas dirbti ir laimėtų laurų neatiduoti, kad ir labai "narsioms" amerikietėms.

Tenka pažymėti, kad praėjusių metų veikloje geriausia ir populiariausia sportininkė savo dvasia ir laimėjimais buvo 15 m. R. Gataveckaitė. Be jos krepšinio komanda vargiai ar būtų atlaikiusi "priešų spaudimą" rungtynėse. Taip pat lengvojo atletikoj Šiaurės Amerikos žaidynėse laimėjo 1-mą vietą 60 metrų bėgime, 11-rą vietą šuolyje į tolį, ir 111-čią vietą šokime į aukštį.

Gaila, kad nevisos klubo narės akty-

Toronto lietuvių Prisikėlimo parapijos sporto klubo "Aušra" mergaičių krepšinio komanda su 1957 m. V-sios Kanados Lietuvių Dienos ir Kanados Sporto Apygardos nugalėtojų tauremis. Iš kairės į dešinę klūpi: E. Yaraite, A. Rekšytė, A. Šapokaitė, B. Širiūnaitė; stovi: A. Grigaite, R. Juodikytė, A. Sapijonytė, D. Šimonaitytė, treneris D. Laurinavičius, G. Uogintaitė, J. Juozaitytė, A. Žymantaitė ir R. Gataveckaitė.

Kultūrinė moterų veikla

LIETUVIŠKOJI KALĖDŲ EGLUTĖ

Lietuviškoji Kalėdų eglutė, prieš dvyliką metų "išdygusi" Čikagos Mokslo ir Pramonės Muziejuje, išaugo ir išbujuoja. Ji kukliai bet vaizdžiai kalba apie Lietuvą ir lietuvius kasmet Mu-

viai dalyvauja sekcijos veikloje. Dalis (maža) bijo kad priauginti svarai nenukristu. Žinoma, jos dalyvauja orkestre ir kitose veiklose, kur mažiau reikia judėti. **Audronė Kuolaitė, 14 m.**

ziejaus ruošiamoj 23 tautų eglučių parodoj ir Kalėdinėse programose.

Šįmet, Muziejaus vadovybė paskyrė sekmadienį, gruodžio 1-mą, Lietuvių Dieną. Tą dieną, eglučių parodą applanke virš 20 tūkstančių asmenų. Prie lietuvių eglutės būsėsi gausios grupės, kurios grožėjos šiaudinukais papuošta eglute ir tautiniais rūbais apsirengusiomis lietuvaitėmis būdinčiomis prie eglutės.

Muziejaus Auditorijoje, talpinančioj 1000 žiūrovų, lietuviai išpildė 5 programas. Popietinę programą (pakartotą 3 sykius), išpildė Marijos Aukštesniosios Mokyklos dainininkės ir šokėjos. Trumpas montažas, paruoštas choro dirigentes ponios Alice Stephens, parodė būdinguosius lietuviškus Kalėdų papročius, pritaikytus Čikagoje gyvenančiai šeimai. Choristės pagiedojo keltą lietuviškų kalėdinių giesmių. Šokėjos pašoko Kepurinę ir Sadutę. Montažas užbaigtas įspūdingu gyvu šventosios šeimos paveikslu, prie kurio visos programos dalyvės, suklaupusios sugiedodavo Kalėdų giesmę.

Vakarinei programai (kartotai 2 syk) montažą paruošė Juzė Daužvardienė. Ji išpildė Ateities Šokėjai ir sesių Blandyčių (dainininkių) trejukę. Pirmoje scenoje buvo pavaizduota rimtoji Kūčių vakaro nuotaika: šeimos šventė, su įsigyvenusiomis tradicijomis. Antrąją scenoje, kontraste nukėlusį žiūrovus į Kalėdų sezono linksmybes, pynėsi dainos, šokiai, vaišės.

Lietuviška eglutė buvo Muziejuje iki Naujų Metų. Savo kukliu gražumu ji žavėjo desėtkus tūkstančių lietuvių ir nelietuvių, suteikė lietuviams gražios reklamos.

Gruodžio 8 dieną lietuvių grupė buvo pakviesta į CBS televizijos studiją

Toronto Lietuvių Vaikų Darželio vaikučiai programos metu su Kalėdų seneliu — šv. Mikalojumi. Programą atliko darželio vaikučiai, vadovaujami Nekalto Prasišėjimo seserų — 1957 m. gruodžio mėn. 22 d. Prisikėlimo parapijos salėje.

Toronto Maironio vardo liet. šešt. pradžios mokyklos mokinių eglutė 1957 m. gruodžio mėn. 29 d. Priškelimo par. saleje. Iš kairės sėdi: mokyt. Kuoliene, sesuo M. Palmyra, mokyklos ved. J. Širka, grim. Jagėla, mokiniai, kun. B. Pacivičius, Sesuo M. Margarita ir tautinių šokių mokyt. B. Jurkšaitytė.

Čikagoje. Prie specialiai papuoštos lietuviškos eglutės, pasikalbėjime su programos vedėju J. Coughlin, J. Daužvardienė paaiškino šiaudinukų kilmę ir atpasakojo kai kuriuos lietuviškus Kalėdų papročius. Alice Stephens kvartetas (Genovaitė Mačytė, Jonė Bobinienė, Genovaitė Peškienė, Elenora Zapalioienė ir akomponistė Juzė Milerytė) sugiedojė dvi kaledines aiesmes. Ateities šokėjai pašoko du lietuviškus šokius. Programa susilaukė daug gražių atsiliepimų iš televizijos stoties pareigūnų ir iš žiūrovų. To pasekoje, lietuviai buvo pakviesti nufilmuoti ir parodyti jų programos CBS-TV tinklui plačioje Amerikoje.

Šita televizijos programa, perduota iš New Yorko, buvo rodoma gruodžio 23 d. vakare. Joje, trumpai buvo pavaizduota Kūčių stalo scena, Kalėdinis giesmių giedojimas, ir Kalėdų linksmybės šokia Jonkelio pavidale. Baigta ansambliu "Linksmų Kalėdų" linkėjimu.

Be šių didžiųjų pasirodymų, galima pasidžiaugti ir kitais eglutės nuopelnais. Prieš Kalėdas, 10 tautų atstovai - vaikučiai buvo pakviesti į Muziejų. Prie eglučiu, jauniems atstovams buvo įteiktos dovanos iš Goodrich Rubber Co. Cereemonija buvo filmuota, rekorduota ir fotografuota, buvo rodoma televizijoj, ir nuotraukos atspausdintos vietos spaudoje. Parinktoji lietuvaitė, gausios šeimos nare, buvo 7 metų Liucija Norvilaitė. Simboliniai, ji priėmė dovaną netik sau, bet ir 7 metų amžiaus Juozukui Kutrai, gyvenančiam Vokietijoje, BALF šelpiamos džiovininkų šeimos nariui. Goodrich Co. išsiuntė jam skirtą Kalėdų dovaną.

Šiaudinukų, programų, ir visų įvykių dėka, lietuvių vardas plačiai nusikambėjo didžiųjų dienraščių bei žurnalo nuslapuose, televizijoj, radijo programose, ir t.t.

Ypatingai, anksčiau beveik užmirštąjį Lietuvos kaimo meną (šiaudinukus, sietynėlius, saulutes) atgaivino ir išpopuliarino čikagiečiai. Iniciatyva kilo iš J. Daužvardienės. Jos pakviestieji pirmieji talkininkai, R. Maziliauskienė ir Dr. A. Račkus, padėjo jai pritaikyti šiaudinukus prie Kalėdų eglutės, pada-

ryti lietuvišką eglutę vieng iš originaliausių ir gražiausių. Vėliau talkon stoji Marijus Aukšt. Mokyklos Meno Skyrasius direktore Sesuo M. Gracija, kuri tobuliau išryškino šį meną. Šiaudinukai taip prigijo, kad dabar įsigyveno ir tapo ypatingu lietuvių tautos meno žanru. Šiaudinukais puoštos eglutės yra pasirodžiusios viešose JAV mokslo, meno, pramonės įstaigose, daugely miestu: Washingtone, New Yorke, Los Angeels, Milwaukee, Grand Rapids, St. Louis ir kitur.

Lietuviškos eglutės "istorinis archyvas" yra gausus ir turtingas. Be jau suminėtu reklaminių žiburelių, galima trumpai suminėti iš jos susilauktus lietuvių tautai kultūrinius įnašus: keletą naujai sukomponuotų kaledinių giesmių (Kun. B. Markaičio ir L. L. Šimučio), gyvesnį susidomėjimą lietuviškais Kalėdų švenčių papročiais bei tradicijomis, kurie buvo "beišeinę iš mados", lietuviškų valgių receptų kompiliavimą

("Popular Lithuanian Recipes"), ir vėliausiai pasirodžiusią knygą — Sesers Gracijos "New Look at Christmas Decorations". Visa tai praturtino lietuvių tautą ir supažindino nelietuvius su lietuvių tautos vertybėmis.

Naujai kylanti dainininkė Janina Liustikaitė

Lietuvių išeivių gyvenime vis labiau nyksta lietuvių kalba ir tilsta lietuviška daina.

Dainininkai su gerais balsais retai gimsta, yra tautų ir šalių, kurie neturi nė vieno garsaus dainininko.

Lietuvių tauta yra skaitoma dainuojanti tauta. Daina lydi lietuvių buitį nuo amžių laimės ir nelaimės.

Lietuvė motina dainuoja kūdikį supdama, dainuoja dirbdama laukų darbus ar pergyvendama meilės ilgesį. Todėl lietuviams daina yra jų prigimties antroji pusė. Be jos jis trokšta augštuose mūriniuose miestuose.

Tremties sąlygose lietuvių tautai išgyvenant įvairiausias nelaimes, nėra laiko ne lešų pagalvoti apie dainos meną ir paruošti gerų dainininkų, kurie keltų dvasią ir jaunajai kartai primintų tėvų šalį.

Net ir tokiose sunkiose sąlygose yra jaunų žmonių, kurie, turėdami Dievo dovaną — balsą, ryžtasi pasiųvesti dainos menui.

Tokia naujai kylanti dainininkė yra Janina Liustikaitė. Jai dėl dainos teko gerokai pavargti ir pakovoti, siekiant tinkamai pasiruošti dainininkės profesijai.

Nors tremties gyvenimas yra klajūno gyvenimas, bet, kas moka jį panaudoti savo sielai praturtinti ir talentus išugdyti, teikia daug visokių galimų, apie kuriuos negalėtume net pagalvoti gyvendami savo tėvynėje.

Naujoji lietuvaitė dainininkė Janina Liustikaitė dabartiniu metu yra Kanadoje Toronte. Ji yra atvykusi iš saulėtos Italijos iš dainos ir meno miesto Romos, kur jau treji metai studijuja dainavimą.

Sol. Janina Liustikaitė Venecijoje Marko aikštėje 1957 m. vasarą Italijoje.

Ji padaro labai gražią kelionę per Italijos Alpes ir Šveicariją, ištiesi per Vokietiją ir pasiekia Angliją, kur at- lanko savo sesers šeimą.

Nuo augštųjų Alpių, kaip kadaise Maironis, ji žvelgia Lietuvos link, kur paliko jos širdį ir brangūs jaunystės prisiminimai.

Janina Liustikaite yra gimusi Tryš- kių miestelyje, Žemaitijoje, amatininko šeimoje. Jos motina turėjo švelnų bū- dą ir daug meninių polinkių, kurių dalį paveldėjo ir Janina. Jų šeimoje buvo dar dvi seserys ir brolis. Motina mirė jai esant dar maža, o tėvas Il-jo D. Karo metu.

Tryškių turtinga gamta teikia pui- kias sąlygas meniškai sielai bujoti jau- nystės metuose. Netoli miestelio yra Pavirvytės upė, apaugusi puikiais go- jais, kur ištisą vasarą skamba lakštin- galų balsai. Tryškiai guli tarp Luokės, Papilės ir Kuršėnų. Čia dar tęsiasi Že- maitijos augštumos, kurios suteikia linksmą koloritą visam žemeivaizdžiui.

Tryškiai yra davę rašytoją Lazdynų Pelėdą, muziką Juozą Bertulį, Vanda Ramunę ir kt.

Pradžios mokslą Janina ėjo Papilėje, kur vėliau buvo nusikėlę jos tėvai.

Vidurinį mokslą ėjo Kaune Kazi- mieriečių "Saulės" gimnazijoje. Kaune turėjo progos išgirsti Lietuvos valstybi- nio teatro geriausius dainininkus, kaip žavingąjį Kiprą Petrauską, Antaniną Dambrauskaitę, Vincą Jonuškaitę, Nau- ragį ir daug kitų.

Nuo pat jaunų dienų ir pati svajojo tapti dainininke, bet tas jos troškimas išsipildė tik po daugelio atkaklaus dar- bo metų.

1942 m. mokytojų patariama stoja į Šiaulių Muzikos Mokyklą. Čia per dve- jeta metų gauna pagrindinį vokalinį bei muzikalinį išsilavinimą. Dainavimo mo- kėsi pas sol. Stasę Dievaitytę, baigu- sią dainavimo mokslus Paryžiuje.

Janina nuo pat mažens dainavo mo- kyklų choruose, duetuose bei solo moks- leivių vakareliuose. Pirmą kartą viešai pasirodė Šiauliuose mokinių koncerte 1942 metais.

1944 m. einant prie galo II-jam Pasauliniam Karui ir Lietuvą užplūdus žiaurioms bolševikinėms hordoms, lie- tuvių tautos dalis bėgo iš savo tėvynės į vakarus. Bendro siaubo pagauta bėgo ir jaunutė dainininke su savo sesute į nežinią ir kaip tūkstančiai kitų pažino skaudžią tremtinio dalį.

Pasaulinio Karo sukuriuose tarp par- blokštos Vokietijos miestų griuvėsių jauna dainininke neužkasa savo ta- lento.

1945 m. Janina stoja į Muensterio u-to teologijos-filosofijos fak-tą, mu- zikos ir dainavimo skyrių. Jos pagrini- nis dainavimo mokytojas buvo prof. Teichmann'as.

Muensterio u-te buvo progos susipa- žinti su vokiečių muzikais bei daininin- kais. Tuo būdu ji viešajame operos kla- sės koncerte gauna dainuoti Mozarto "Cosi fann tutte" soprano partiją.

Taip tęsiasi mokslas trejetą metų, kai tremtinių gyvenime buvo daug su- judimo ir nerimasties dėl emigracijos į užjūrius.

Valdžios įstaigoms raginant emi- gruoti iš Vokietijos, Janina kartu su savo sesute atsiduria 1947 m. Angli- joje, Cardiff'o mieste. Čia gauna darbą ligoninėje.

Atrodė, kad dainininkės pašaukimas jau buvo lyg palaidotas. Bet jauna mergaitė nenuleidžia rankų ir savo ma- žą uždarbį aukdo privačioms muzikos pamokoms.

Cardiff'o mieste 1947 m. jai pasi- seka įstoti į College of music operos klasę.

Sueina į artimesnius santykius su Valijos gyventojais ir daug koncertuoja. Anglijos publikai labai patikdavo lietu- viškos dainos. Cardiff'e ji buvo pakvies- ta dainuoti "Don Giovanni" operos spektaklyje.

1954 m. susitikimas su italų gar- siausiu tenoru Benjaminu Gigli Londone nulėmė tolimesni jos kaip dainininkės likimą. Išgirdęs jos balsą, ragino pasi- švesti dainininkės pašaukimui.

Ji gavo mažutę stipendiją iš savo tautiečių ir apleidžia Angliją.

Po miglotos Anglijos gamtos Jani- na patenka į sauletoją Italiją. Apie Ita- liją svajoja daug pasaulio menininkų bei dainininkų. Likimas taip lėmė, kad ji galėjo studijuoti dainavimą Romoje ir įsigilinti į italų dainos meną, pra- turtinti savo įsigytas žinias Lietuvoje, Vokietijoje bei Anglijoje.

Romoje atsidėjusi studijuoja pas garsią pedagogę Maria Cascioli, kuri turi garsių mokinių, kaip Boris Cristoff, Anna de Cavallieri, Rina Corsi.

Pas ją išstudijavo penketa operų, daugiausia italų autorius: Verdi, Bel- lini, Donizetti; solistė dainuoja lietu- vių, italų, prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis.

Kur galėdama koncertuose stengiasi patiekti lietuviškų dainų.

Norėdama labiau suartėti su lietu- viais, norėtų aplankyti didesnes kolo- nijas Kanadoje bei J.A.V.-ėse.

1957 m. gruodžio mėn. 7 d. jos koncertą suruošė KLB Toronto Apy- linkės Valdyba Prisikėlimo par. salėje.

Programoje dalyvavo dar pianistė Carolyn Gundy ir sol. Vac. Verikaitis. Buvo dainuota šių autorių kūriniai: Fr. Schuberto, A. Scarlatti, V. Bellini, G. Verdi, G. Bizet; lietuvių autoriai: J. Žilevičius, A. Kačanauskas, Šimkus, Banatis, Tallat-Kelpša, J. Bertulis.

Po šio koncerto Toronto Teviškės Žiburiai savo kronikoje rašė:

Solistės repertuaras — klasinė mu- zika, operų ištraukos ir lietuvių dainos. Pirmoji repertuaro dalis — lyrinė kom- pozicija, pilnai atitinkantis lyriniam sopranui. Kiekvienas dalykėlis buvo kruopščiai atliktas.

Lietuvių kompozitorių repertuaras suskamba derama lietuviškai dainai interpretacija. Klausytojų tarpe sukėlė jautrų susidomėjimą, o ypač J. Bertulio "Baltija".

Operų arijose solistė parodė tikrą sugebėjimą ir balso lankstumą, lengvai pereinama iš ekspresijos į lengvą piao- ną, iš dramatikos į lengvą koloritūrą. Dainos technikoje stipriai jaučiama italų mokyklos įtaka. Šios rūšies koncertas buvo vienas geriausių bei turtingiausių.

Solistė J. L. dar koncertuos 1958 m. Hamiltone, o pavasarį mano vykti į Čikagą, kur yra kviečiama dainuoti Margaritos rolę naujai statomoje "Fausto" operoje.

Po gastrolių Amerikoje dainininkė norėtų dar grįžti į Italiją užbaigti savo daniavimo studijų vienerius metus.

Pati dainininke apie save išsireiškė: "Dainuoju Lietuvai — išreiškdamą sa- vo meilę ir ilgesį pavergtai ir kenčian- čiai tėvynei." Z. M.

ELENA KEPALAITĖ — IŠRAIŠKOS ŠOKIO MENININKĖ

Elena Kepalaitė, pasižymėjusi išraiš- kos šokio menininke, neseniai yra at- vykusi iš Australijos į Kanadą.

Lietuvė šokėja yra gimusi Vilniuje, kur iš jaunų dienų studijavo klasinį baletą ir šoko Vilniaus valstybinėje operoje.

Patekus Vokietijon, E. Kepalaitė iš-

raiškos šokį studijavo Auasburge pas tos rūšies žinovą Walter Klass, kuris buvo Marie Wigman mokiniu. Marie Wigman yra viena žinomiausių išraiš- kos šokio atstovė Vokietijoje.

Modernaus šokio tikslas yra teatra- liškai apipavidalinti idėjas. Išraiškos šokis yra labai platus meno laukas, kuriame šokėjas gali pareikšti savo per- gyvenimus jo paties sukurtais bei pras- mingais judesiais.

Išraiškos šokis griežtai skiriasi nuo klasikinio baletu, kuriame reikia lai- kyti griežtą tradicinių judesių ir pa- klusti režisūrai, išpildant ištisą sukur- tą veiklą. Klasikiniame baletu lemian- čios reikšmės turi šokio technika. Išraiškos šokio menininkas turi vengti įprastinių klasikinio baletu judesių. Yra kuriami nauji spontaniški ju- desiai išreikšti tam tikrą nuotaiką ar idėją. Kūnas yra kaip instrumentas, per kurį kalbama į žiūrovą.

Išraiškos šokis labai artimai jungiasi su muzika ir kitais scenos menais, kaip vaidyba ir dekoracija. Išraiškos šokis labai daug turi bendro su drama. Pabrėžti ir sustiprinti tam tikrai nuo- taikai ar idėjai vartojami atitinkami rūbai bei dekoracijos, kuriuos sukuria pats šokėjas ar šaukiasi menininko pa- gelbos.

E. Kepalaitė iš baletu į išraiškos šo- kį yra perėjusi Vokietijoje ir ten yra davusi keletą individualinių koncertų.

Iš Vokietijos 1948 m. išvyko į Australiją, kur tobulinosi išraiškos šokio mene ir davė daug tos rūšies koncertų. Ji susilaukė palankaus įvertinimo lietuviškoje bei australiečių spaudoje.

Australijos spauda apie šokėją taip atsiliepė: "Ji užburia savo žiūrovus tautinio šokio žaismingumu, klasikinio baleto darna ir išraiškos šokio individualumu. E. Kepalaitė yra puiki menininkė: ji turi visus reikalingus privalumus šokejai."

E. Kepalaitė, atvykusi iš Australijos į Kanadą davė pirmą koncertą Montrealyje. "Montreal Star" rašė jos koncerto praga: "E. Kepalaitė pasirodė kaip kompetentinga šokeja, su tvirta technika, pastatyta ant klasikinių tradicijų ir modernių idėjų. Jos lyrinės linijos, pojūtis ir ritmas yra smarkiai išvystyti. Ir jos rankų judesiai yra tokie ekspresyvi, kaip geriausių orijentalinių šokėjų".

Montrealyje kartu su koncertu tose pačiose patalpose buvo suruošta ir jos tapybos paroda. E. K. priklauso modernaus meno krypties. Ji nevengia ir intelektualinio meno temų.

Meno parodą globojo bei atidarė Šveicarų konsulo žmona p. Koestli.

E. Kepalaitė yra savo šokių choreografe ir kostiumų kūrėja.

Pereitų metų pabaigoje E. K. davė savo išraiškos šokio koncertą Toronte Prisikėlimo parapijos salėje lietuvių visuomenei.

Buvo pašokta trylika šokių. Šios

kompozicijos daugiausia sukurtos Australijoje.

Pirmajame šokyje buvo inscenuotos skundas, pritaikintas mūsų tremčiai, kai žmogus, netekęs tėvynės, blaškosi kaip benamis, neturėdamas kur galvos priglausti. Stipriai pavaizduotas skausmo bei liūdesio nuotaikos.

Antrasis jam panašus buvo beviltiškumas, kuris papildo pirmąjį. Gale šokio tragiškai keliamos rankos, pagelbos prašymas, ir, nedavus atsakymo, pasitraukimas.

Labai nuotaikingas yra "Angelas". Vakarinis sodžiasis bažnytelės varpų skambėjimas, kviečias maldai. Visi judesiai gotiniu stiliumi kyla į dangų maldai.

Pavaizduoti tragišką benamės moters likimą šokama su kauke. Šiame šokyje jaučiamas apsvylimas gyvenimu ir tuščios žmogaus pastangos grįžti atgal į jį.

Toliau labai gražiai buvo pavaizduotas "Lietus" ir lašų kritimas, inscenuotas lietaus veikimas vidinei žmogaus nuotakai.

Vienas iš linksmybių šokių buvo "Velnukas" — VI. Jakubėno muzika. Jis labiau buvo sukurtas panašus į lietuvių tautosakos aivarą, krečiantį įvairius pokštus bei išdaigas.

Išraiškos šokis yra atspindys mūsų laikų dvasios ir eina kartu su modernia muzika, tapyba bei literatūra. Tenka pasidžiaugti, kad lietuviai turi ir šios rūšies menininkų.

mokinių skaičius. Speciali moterų mankštos klasė tokioje dideleje Toronto kolonijoje labai reikalinga.

Lietuvaitės save peranksti pasendina ir neišnaudoja savo sveikatai bei gražiui modernaus gyvenimo priemonių.

Mūsų jaunos moters dar neįvertina, ką gali duoti gera mankštą ir modernaus išraiškos šokio menas.

Jis gali duoti daugiau gyvenimo džiaugsmo, sveikatingumo, grakščius judesius ir ilgesnį amžių.

Moterų veikla

"Los Angeles Lietuvių Moterų Ratelis" įsikūrė 1956 metų sausio mėn. 30 dieną, suorganizuotas ponios Eugenijos Bertulienės iniciatyva. Jame sutelpa visokių įsitikinimų bei pasaulėžiūrų (išskyrus komunistes, aišku) lietuvių moters. Susirinkimai vyksta kas mėnesį narių privačiuose butuose. Ratelio tikslai yra patriotiniai - kultūriniai ir karitatyviniai. Nares, tarpusavy bendraudamos, stengiasi išlaikyti tremtyje nepalūžusių lietuvių moters dvasią ir tradicijas; rūpinasi šalpos, kultūros bei auklėjimo reikalais. Ratelis ypač rėmė ir remia Los Angeles Lietuviškąją Radio Valandėlę, o taip pat neužmiršta ir lietuviškosios knygos rėmimo. Narių tarpe padarytas labai gražus nutarimas, pagal kurį dovanos gimtadienių, vardinį ar šiaip jau kokių kitų sukačių proga turi būti lietuviškos knygos ar kiti lietuviškojo meno kūriniai. Šio nutarimo tvirtai laikomasi.

Šiuo metu Rateliui vadovauja: Eugenija Bertulienė — pirmininkė, J. Peterienė — sekretorė ir E. Sakalauskienė — išdininkė.

K.L.K. Moterų Dr-jos Montrealio Skyriaus metinės šventės ir Dr-jos Auksinio Jubiliejaus paminėjimas įvyko 1957 m. gruodžio 8 d., Aušros Vartų parapijos salėje.

Šventę atidarė pirmininkė A. Gabiliauskienė pakviesdama visus susirinkusius sugiedoti Marija, Marija... Savo trumpam žody jį pabrėžė, kad lietuviškos katalikės moters tės tą darbą, kol grįš į Lietuvą. Pirmininkauti pakvietė dr-jos narsės: V. Giriūnienė ir G. Rudinskiene.

Garbės prezidiumą sudarė: Aušros Vartų parapijos klebonas tėvas J. Bozevičius, dr-jos dvasios vadas tėvas St. Kulbis, sesė M. Felicija, vėliavos krikšto tėvas Pr. Rudinskas, Montr. Bendruomenės Seimelio pirm-kas St. Kęsgaila, Lietuvos Kūrėjų-Savanorių or-jos atstovas L. Balzaras, Ateitininkų kuopos pirm-kė Br. Lukoševičienė, Skaučių Tunto tuntininkė I. Šipelytė, buvusios skyriaus pirm-kės: E. Navikienė, O. Čekauskienė, E. Lukošienė ir seniausia draugijos narė O. Žemaitienė.

Sudarius garbės prezidiumą, ses. Felicija gražiai apibūdino Liet. Kat. Moterų Dr-jos kūrimąsi ir veiklą per visus 50 m. Lietuvaži ir tremtyje. Ji pabrėžė, kad dr-jos veikla visą laiką sutiko daug kliūčių: iš rusų valdžios,

Jonės Kvietytės-Urbonienės Išraiškos Šokio Studija

Jonė Kvietytė-Urbonienė yra gimusi Kaune. Šokti mokėsi iš pat jaunų dienų, lankydama baleto ir Danutės Nasvytės išraiškos šokio studiją Kaune 4 metus.

Karo metu, patekusi į Vokietiją, Hamburge lankė išraiškos šokio mokyklą "Laban" trejus metus. Ją baigė, gaudama koncertinės (Kamertenzerin), teatro šokejos diplomus.

Vokietijoje yra davusi apie 25 koncertus, šokdama solo išraiškos šokio spektakliuose lietuviams stovyklose, vokiečių publikai ir amerikiečių kariams.

1948 m. atvykusi į Kanadą, Toronte vienerius metus dirbo Kanados Baleto Volkovo Com., kaip solistė šokeja.

Paskui išvyko į Montrealį ir čia atidarė savo studiją, kurioje turėjo apie šimtą mokinių, kurių tarpe nebuvo nė vienos lietuvių.

Šešetą metų šoko Montrealio Modernaus šokio kompanijoje. Iš Montrealio turėjo daug gražių gastrolių po Kanados lietuvių kolonijas ir J.A.V.-bėse. Turėjo sutartį kaip šokeja profesionalė Montrealio televizijoje.

Ištekėjusi prieš porą metų grįžo į Torontą. Šoka televizijoje, kaip solistė šokeja išraiškos šokius, dėsto išraiškos šokį Toronte Loretto mergaičių College, kur šios rūšies šokis yra įvestas kaip privalomas dalykas.

Dirba su lietuvių Sporto klubo "Aušra" mergaitėmis antri metai.

Jonė Kvietytė yra keletą metų lankiusi ir tobulinuisis pas garsiausias išraiškos šokio atstoves J.A.V.-se, New Yorko.

Išraiškos Šokio Studija Toronte lietuviams pradėjo veikti 1956 m.

rudenį. Pamokos vyksta Prisikėlimo parapijos Muzikos studijoje penktadieniais nuo 6.30 iki 9.30 val. Veikia dvi grupės. Šiuo metu yra 23 mokinės 14-18 m. amžiaus.

Pažengusiųjų mokinių tarpe pradeda išryškėti šokėjiški charakteriai. Esama labai gabių mergaičių išraiškos šokiui. Ši studija dar turi kas savaitę repetitijas, ruošia savo šokių repertuarą. Pirmas viešas pasirodymas bus š.m. gruodžio mėn. 28 d. "Aušros" klubo šventės proga. Ateityje manoma suuošti atskirą studijos mokinių šokio koncertą.

Kiekvienos pamokos pradžioje mokinė sturi gana daug energijos reikalaujančią pagrindinę mankštą, be kurios joks šokio darbas nėra įmanomas. Po to seka judėsiai, daugiausia kojų prie sienos. Studijoje nesant specialios lentelės, mokinės laikosi kedės atlašos. Toliau eina judesijų kombinacijos erdvėje (stovint, einant, begimai, šuoliai, sukimasis ir t.t.).

Gale pamokos — yra improvizacija arba tikrinimas mokinių namuose sukurto judesio numeriai.

Šokėjos profesija yra sunki ir ne daug kas pasiekia profesionalo luomo. Bet šokio pamokos ir mankštą yra labai patartina visoms mergaitėms ir moterims, kaip geriausia ir maloniausia priemonė įsigyti grakštumui, pozai, numesti nereikalingą svorį ir išgydyti neritmiškumą. Šokis remiasi ritmika ir yra glaudžiai susijęs su muzika, taip kad jis gali išmokyti tinkamai klausytis muzikos, padėti ją suprasti ir pamilti.

Labai gaila, kad pradėtą darbą su augsnėmis lietuvių merginomis teko uždaryti, dėl nepakankamo

D. Karo metu — iš okupantų vokiečių, ir pilnai suklestėjo tik Neprikli. Lietuvos metu. Jos gražų darbą Lietuvoje suardė nauja bolševikų okupacija. Tačiau lietuvės moterys šiapus geležinės uždangos tęsia dr-jos darbą visu platumu ir tikisi sulaukti vėl valandos, kada galės grįžti į laisvą tėvynę.

Skyrius susilaukė daug sveikinimų ir linkejimų.

Tėvas Rorevičius, S.J. skaitė paskaitą apie mūsų Dangiškąją Globėją — Dievo Motiną Mariją. Paskaitos vyriausios mintys: pasitikejimas Dangaus Karalienės globo, kuri grąžins mums laisvą tėvynę, kad lietuvaitės liktų jos tikromis dukromis.

Iškilmingą aktą perskaitė p. Giriū-

nienė ir gale buvo sugiedotas Teutos Himnas.

Meninę dalį atliko sol. Čepkauskienė, padainuodama keleta ta proga tinkamų dainų.

! minėjimą atsilankė gražus būrys montrealiečių, kurie vaišingų draugijos narių buvo pavaišinti.

G. Rudinskienė

Teofilė Kielaitė-Tattan

pakelta Massachusetts valstybės imigracijos ir natūralizacijos įstaigos viršininke. Tos įstaigos centras yra 73 Fremont St., Boston, o skyriai Fall River, Worcester, Lawrence miestuose.

Toje įstaigoje Kielaitė pradėjo dirbti prieš 30 m. Daug padeda atvykstantiems lietuviams į JAV-bes.

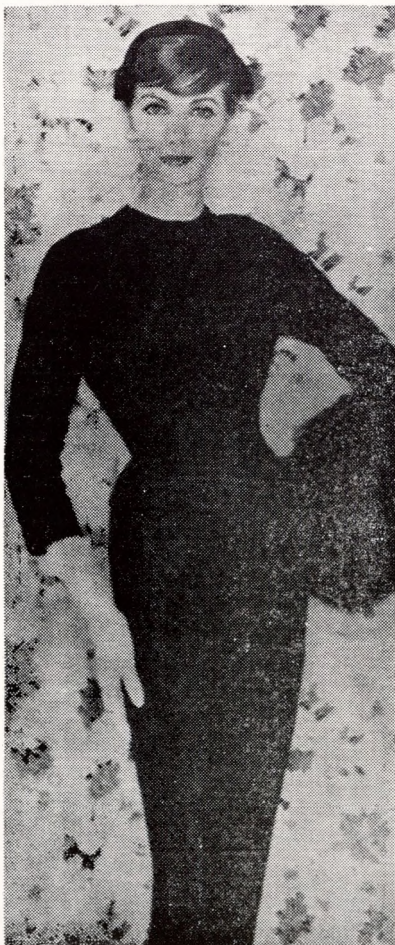
... M a d o s ...

Brokatas (Brocade) — yra puošni medžiaga, naudojama vakarinėms suknelėms ir iškilmingiems rūbams. Reikia šias medžiagas labai atsargiai siūti, nes dažnai siūlės pasitraukia, sudarydamos mažas raukšles. Kartais tos raukšlės išsilygina naudojant ne per karštą lygintuvą be didelio vargo. Bet jeigu siūlės dar vis pučiasi, galima tarp siūlių dėti plono popieriaus ar lengvai traukiamą medžiagą. Popieris vėliau iš siūlių ištraukiamas. Naudoti plonas adatas, nes didelės palieka ma-

žas skylutes medžiagoje.

Pavyzdyje matome nuotr. 5 — Nr. 4288 iš brokato pasiūtą eilutę — vadinamą "box suit". Šios medžiagos rūbai yra labai puošnūs ir efektingi ir nešiojami ne vien vakaro pobūviuose bet ir kaip dienos meto iškilmingi iš-eiginiai rūbai.

Palaidinis žaketas vis dar madoje, nes labai praktiškas ir paslepia daug liemens defektų ir sudaro mažiau vargo derinant rūbą prie bendros kūno formos.

Mc Call pattern 4329

Mielos Skaitytojos,

Jei dar neesate užsisakiusios "MOTERS" 1958 metams, maloniai kviečiame užsisakyti.

Skaitytlingo skaitytojų būrio entuziastingas palaikymas ir mūsų bendradarbių pasiūlymas mus įgalina žurnalą tobulinti ir plėsti.

Kviečiame mielas prenumeratorės kaip greičiau pratęsti prenumeratas 1958 metams, kurios dar nėra to padariusios. Jei dar skolingos už praėjusius metus labai prašome atsilpyginti.

Galinės ir norinės materialiai paremti žurnalą, maloniai kviečiame įsirašyti į garbės prenumerates įmokant \$5.00 už metinę prenumeratą.

Primename dėl adresų keitimo ir esamų patikslinimo. Radę klaidas tuojau praneškite. Keičiant gyvenamąją vietą, galima greičiau praneškite naują adresą, kartu primenant ir senąjį, nes būna vienodų pavardžių. Tikslus adresas pagreitina žurnalo pristatymą ir apsaugo nuo pražuvimo.

Tikėdamos dar daug metų turėti Jus savo skaitytojų ir bendradarbių tarpe, siunčiame mūsų nuoširdžiausius sveikinimus ir linkejimus.

"MOTERS" adresas: **46 Delaware Ave., Toronto, Ont., Canada.**
ADMINISTRACIJA

GARBĖS PRENUMERATOS

O. Narbutienė, Chicago, Ill., \$10.00
O. Bačkienė, Paris, France, \$5.00
V. Yčienė, Toronto, Ont., \$5.00
J. Pumputienė, New York, \$5.00

AUKOJO:

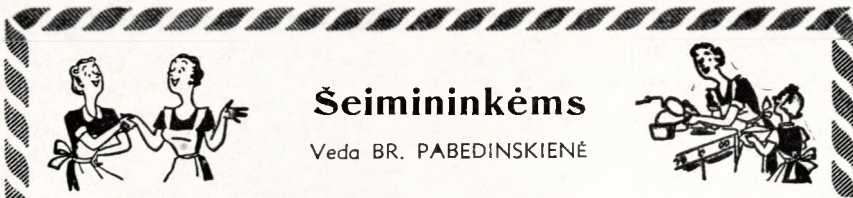
Tėvai Pranciškonai, Toronto, \$5.00
S. Čeponienė, Toronto, \$2.50
R. Barienė, Bridgeport, \$2.00
A. Modestavičienė, Winnipeg, Man., \$1.00
E. Valiukonienė, Lawrence, Mass., \$1.00

UŽŠAKĖ PRENUMERATĄ DOVANŲ

Dr. M. Arstikaitis, Toronto, Ont., garbės prenumeratą — A. Erstikaitienei, Stoney Creek, Ont.;
S. Miniotienė, Toronto, Ont., — D. Zakarevičienei, Toronto, Ont.;
B. Skverekienė, Chelmsford, Ont., — A. Skilandžiūnienei, Lavack, Ont.
E. Vaičiulienė, Pembroke, Ont., — K. Januškevičienei, Hamilton, Ont.

Prenumeratorės parėmusios žurnalą

A. Barzdukiene, Cleveland, Ohio, \$3.00
D. Bražienė, Toronto, Ont., \$3.00
P. Basalikiene, Toronto, Ont., \$3.00
J. Baltakienė, Toronto, Ont., \$3.00
O. Beržinskienė, Brockton, Mass., \$3.00
S. Bubeliene, Toronto, Ont., \$3.00
A. Brazdžionienė, Inglewood, \$3.00
E. Bertulienė, Los Angeles, Calif., \$3.00
P. Blumentalienė, Cleveland, \$3.00
A. Čepiczenė, Chicago, Ill., \$3.00
V. Čepaitienė, Chicago, Ill., \$3.00
E. Čepienė, Toronto, Ont., \$3.00
E. Dambriūnas, Washington, \$3.00
T. Duobaitienė, Toronto, Ont., \$3.00
S. Dambrauskienė, Detroit, Mich., \$3.00
D. Fidlerienė, Nottingham, \$3.00
S. Galdikiene, Dorchester, Mass., \$3.00
J. Gaizutienė, Chicago, Ill., \$3.00
M. Geležūniene, Toronto, Ont., \$3.00
J. Gaudušienė, Chicago, Ill., \$3.00
A. Jasaitytė, Chicago, Ill., \$3.00
A. Katele, Chicago, Ill., \$3.00
K. Katkevičienė, Chicago, Ill., \$3.00
Z. Kučiniene, Brockton, Mass., \$3.00

Šeimininkėms

Veda BR. PABEDINSKIENĖ

BENDROS ŽINIOS

Prie juodų virtų mėsų paprastai duodama baltas padažas. Baltų padažų yra įvairaus skonio, nors pagrindas yra visų vienodas — kaip žemiau nurodyta. Jautieną galima duoti su krieny, grybų ar svogūnų padažu. Virta kiaulieną tinka su krieny padažu. Vištieną ir žąsieną tik su baltu padažu. Avieną gerai tinka su kmynų padažu.

Svogūnus — sutarkuoti, išsunkti ir sunką pilti į padažą.

Krienus — deti į padažą prieš grietinę ir duoti atvirti, įdėjus grietinę, neduoti padažui užvirti.

Grybus — prieš dedant į padažą, išvirti ir supjaustyti pailgai.

Pomidorus — patroškinti atskirai svieste ir, ištrynus per sietelį, deti į padažą.

Kmynus — paspurginti, užpilti bulionu ir truputį palaikyti, kad paleistų kvapą, tada, iškošus sunką, supilti į padažą.

BALTAS PADAŽAS

5 oz. arba didelis šaukštas sviesto užkaitinti keptuvėje, įdėti du šaukštus miltų ir maišyti laikant ant ugnies, kol pasidarys tiršta masė. Pilti po truputį bulijono ar pieno (2 puodukai). Gerai maišyti, kol bus vienoda, lygi masė ir blizgės. Dėti druskos ir pipirų pagal skonį. Baigiant deti grietinę ir nebeduoti padažui užvirti. Prie vištienos mėsos grietinės dedama mažiau, prie kitų mėsų daugiau.

KIMŠTI KIAUŠINIAI SU GRYBAIS

Proporcija: 6 kietai virti kiaušiniai, 2 puodukai grietinės padažo, 6 nedideli agurkėliai, krapų lapelių, sviesto.

Kamšalui: 2 puodukai virtų grybų, 2 svogūnai, 2 valgomi šaukštai alyvos, 2-4 šaukštai grietinės, druskos ir pipirų pagal skonį.

Darbas: Kietus kiaušinius nulupty, perpjauti išilgai pusiau ir išimti kiaušinių trynius. Smulkiai supjaustytus svogūnus ir virtus sukapotus grybus paspurginti su trupučiu alyvos, atvėsinti; pridėti grietinės, maltų pipirų, druskos ir viską sumaišyti. Taip paruoštą masę sudėti į kiaušinių baltymų puseles, ant kiekvienos uždėdant gražią grybo galvutę, paliktą nesukapotą.

Į gilaus pusbliūdžio vidurį sudėti plonai pjaustytus agurkus, ant jų sudėti ištrintus su sviestu ir į rutuliukus sudarytus kiaušinių trynius. Aplinkui apipilti grietinės padažu, viršų padažo apibarstyti kapotais krapų lapeliais ir jį sustatyti prikimštas kiaušinių baltymų puseles.

GRIETINĖS PADAŽAS

Prop.: 1 puodukas grietinės, 2-4 valg. šaukštai citrinos sunkos ar acto, maltų pipirų ir cukraus pagal skonį.

Darbas: Išskuti grietinę, sudėjus visus prieskonius, ir ragauti pagal skonį. Šį padažą galima daryti ir su kiau-

šinio tryniu. Kietai virtą kiaušinio trynį ištrinti su trupučiu sutaisytų garstyčių, atskiesti grietine, pridėti druskos, cukraus, maltų pipirų ir citrinos rūgšties.

VARŠKĖČIAI SU BULVĖMIS

Prop.: 1 svaras varškės, 1 svaras bulvių, 1 kiaušinis, 1 puodukas miltų, 1 šaukštas riebalų, 1 stiklinė grietinės ar grietinės padažo, druskos.

Darbas: Bulves nuskusti, išvirti pasūdytame vandenyje, nusunkti ir sugrūsti. Į atvėsusias sugrūstas bulves sudėti miltus, varškę, kiaušinį, druską, viską išmaišyti ir daryti apskritus papolėlius. Iš abiejų pusių kepti karštuoje riebaluose arba sudėjus į riebalais išteptą keptuvę kepti pečiuje, kol pasidarys rausvos spalvos. Duoti valgyti karštus su grietine ar padažu.

KRUPNYKAS

Prop.: 1 butelis spirito, 1 arb. šaukštukas badijonų, 1/2 arb. šaukšt. kardamonų, 1 lazdetė vanilijos, 1 arb. šaukšt. kmynų, 10 kvepiančiųjų pipirų, žievelė 1 apelsino, 1 citrinos, viena galvutė muškatinio riešuto, 2 puodukai vandens, 1 1/2 svaro medaus.

Darbas: Visus prieskonius sumulkinėti, užpilti 2 puodukais vandens ir virti uždengus nesmarkiai, kol skystimo liks 1 puodukas /apie 30 min./. Nukaitus perkošti.

1 1/2 svaro medaus ištirpinti iki užvirimo, supilti sunką, kurioje virė prieskoniai, dar gerai užkaitinti ir supilti spiritą. /Pilant spiritą nukaisti puodą nuo ugnies, kad neužsidegtų spiritas/. Supylus viską, gerai uždengti, kad neįsugaruotų spiritas ir duoti ataušti. Gerai išfiltruoti ir gerti. Ilgiau išlaikytas krupnykas gardesnis.

MIGDOLINIS TORTAS

Prop.: 1/2 svaro (8 oz.) saldžių migdolų, 2 valgomi šaukštai miltų, 2 šaukštai bulvinio krakmolo, 2 arab. šaukštai kepimo miltelių, 8 kiaušiniai, 1/2-3/4 puodelio cukraus ir truputis druskos (1/4 arb. šaukštelio).

Darbas: Paimti 2 torto formas (9" arba didesnes), iškloti vaškinio popieriu ir patepti sviestu. Migdolos su žievele sumalti smulkiai riešutams malti mašinėle. Tada juos sumaišyti su miltais, krakmolu ir kepimo milteliais. Kiaušinių trynius su cukrumi ištrinti iki baltumo. Baltymus su druska išplakti iki stangrios putos. Visą sumaišyti, pilti į formas ir kepti krosnyje 1 val. prie 300 laipsnių F.

Torto perliėjimas

Prop.: 3/4 puoduko vandens, 1/2 puoduko cukraus, 1/2 citrinos sunkos, 1-2 stikliai bet kokios rūšies likerio ir 1 arab. šaukštelis romo esencijos.

Darbas: Vandenį su cukrumi pavirinti 5 min. Atvėsus supilti citrinos sunką, likerį ir romo esenciją. Perlieti atskiras torto dalis prieš uždėdant bet kokį kremą, marmeladą ar plaktą grietinėlę.

Kremas

Prop.: 1/2 svaro sviesto, 1/2 puoduko cukraus pudros, 1/2 puoduko vanilijos pudingo ir 1 arab. šaukštelis romo esencijos.

SPURGOS (PONČKAI)

Prop.: 2 sv. taukų, 4 kiaušiniai, 2 kubikai mielių, 3 sv. miltų, 1/2 sv. crisco, 1/4 sv. sviesto, 1 puodukas cukraus, 4 puodukai pieno, 1 arab. šaukšt. tarkuotos apelsinų žievelės, 1/2 arab. šaukštelio druskos, uogienės, cukraus pudros apibarstymai.

Darbas: Sutrupinti ir išleisti mieles. Iš 1 puoduko miltų, 1 puoduko truputį pašildyto pieno, mielių, druskos ir 1 šaukšto cukraus užmaišyti tešlą ir duoti gerai pakilti. Kiaušinius su cukrum išplakti. Crisco ir sviestą ištirinti iki grietinės minkštumo.

Pakilus tešlai sudėti riebalus, išplaktus kiaušinius su cukrum, apelsinų žievelės, likusį pašildytą pieną ir likusius miltus. Dedant miltus žiūrėti, kad tešla nebūtų perkietė. Jei tešla pasirodys per minkšta, pridėti miltų. Visą sudėjus, minkyti apie 30 min. Padėti šiltai ir duoti gerai pakilti.

Tešlai pakilus, daryti spurgas įdedant į vidurį sausos uogienės, gerai užspausti ir vėl leisti gerai pakilti.

Išleisti puode taukus ir į karštus dėti po kelias spurgas, kad galima būtų laisvai jas apversti. Taukai neturi būti per daug karšti. Virti 6-7 min.

Išmėsus iš taukų apibarstyti cukraus pudra.

PRAKTIŠKI PATARIMAI

★

Kepant žuvį, kotletus ar paukštieną daug laiko sutaupoma turint po ranka paruoštus maltus sausainius su prieskoniais. Sumaišyti 1 puoduką smulkiai sumaltų baltos duonos sausainių su 1 arabatinu šaukšteliu druskos ir 1/8 arb. šaukšt. pipirų. Gerai tuos 3 dalykus sumaišius, sudėti į stiklinį indą ir uždengus turėti po ranka.

★

Norint žinoti, kiek reikalinga kamšalo paukščiui, skaičiuoti vieną puoduką /8 oz./ kamšalo kiekvienam svarui išvalyto ir kepimui paruošto paukščio.

★

Peilis atšimpa, jei jis kišamas į karštus taukus. Taukuose kepamus valgius maišyti šaukštu arba šakute.

★

Makaronai greičiau ir gražiau išverda, jei juos metame į verdantį vandenį.

★

Paliejus karštus taukus, ant apipiltos vietos tuojau pilti šalto vandens. Tuo būdu taukai sušala ir juos galima lengvai nuimti peiliu, kol jie dar nesusigėrė į medį.

★

Apelsinai lupasi gerai, jei juos, prieš lupant, įdedame trumpam laikui į karštą vandenį.

Atsiųsta paminėti

"Amžinybei ir tėvų žemei" — T.T. Marijonų darbai. 1957 m.

Lietuvos jėzuitai — Praeitis ir dabartis, Immaculata Press, Putnam, 1957 m.

Kun. Dr. Juozas Prunskis "Augštin širdis" — Immaculata Press, Putnam, 1957 m.

Simas Sužiedelis "Kunigas Jonas nuo Kryžiaus" Brooklyn, N.Y. Tėvų Pranciškonų spaustuvė. Kaina \$5.00.

Stasys Raštikis "Kovose dėl Lietuvos" II d. 1957 m. Išleido "Lietuvių Dienos". Kaina \$7.00

Juozas Vaičiūnas "Žymieji karo vadai", 1958 m. Sudbury. Spaudė Žiburių spaustuvė Toronto. Kaina \$3.00.

BELETRISTIKA:

Aloyzas Baronas, "Mėnesiena", romanas. J. Karvelio leidinys. Virš. dail. J. Pilipausko. Kaina \$2.50.

Eltos Informacija, Leidžia Vykdy. Tarnybos informacijos skyrius, Vokietija, Reutlingen, Gartenstr. 5, Germany.

Audykla JUOSTA

Sav. Kazys Prišmantas
1805 West 46 Street
Chicago 9, Ill.

Telef.: LAfayette 3-3085

Gamina juostas, takelius, pagalves, juosteles vardinių, gimimo ir kitų progų dovanoms.

EUROPOS GYDYTOJAS

Dr. N. Skaab

DANTISTAS

3 Barnesdale Ave. S.

Tel. LI. 4-6405

HAMILTON, ONT.

LIETUVIŠKA

RADIO

VALANDĖLĖ

"Tėvynės Prisiminimai"

Kiekvieną šeštadienį
nuo 12 val. iki 1 val. vidudienį
iš Toronto stoties CKFH
Banga 1400

Programos vedėjas

J. R. SIMANAVIČIUS

Toronto 4, Ont.

Tel. LE. 4-1274

132 Havelock St.,

"Moters" 1957 m. nr. 1(6) - 4(9) turinys

STRAIPSNIAI IR BELETRISTIKA

P. Andriukaitienė — Plaukų priežiūra	nr. 2, 18 psl.
D. Augienė — Įvairios lyčių skirtumo apraiškos tautose	nr. 2, 4 psl.
Mergaitės ir berniuko santykiai	nr. 2, 20 psl.
Kun. P. Ažubalis — Midlando Kryžius Lietuvos kankiniams	nr. 4, 33 psl.
O. Bačkienė — Kalba tautos siela	nr. 1, 3 psl.
D. Brazytė — Diena	nr. 1, 18 psl.
Vysk. V. Brizgys — Ar nepakeisti sargybinių?	nr. 1, 1 psl.
Sveikiname Jubilatę	nr. 4, 2 psl.
O. Brideikytė — Ažuolas ir liepa	nr. 2, 21 psl.
Dr. M. Budrienė — Alergija kūdikių ir vaikų amžiuje	nr. 2, 8 psl.
J. Damušienė — Senosios lietuvių draugijos Clevelande	nr. 3, 8 psl.
Z. Daugvainienė — Kanados L. K. Moterų D-jos suvažiavimas	nr. 4, 25 psl.
Sesuo Felicija — Šv. Tėvo žodis moterims	nr. 4, 23 psl.
J. Gailiūytė — Lietuviškas tautinis šokis	nr. 3, 16 psl.
K. Grigaitytė — Saulės užtemimas	nr. 3, 6 psl.
U. Jauniškienė — Psichologinis momentas	nr. 1, 5 psl.
M. F. Jokubynienė — Lietuvių tautiniai šokiai	nr. 1, 16 psl.
P. Kaladė — Šešių milijonų armija	nr. 3, 24 psl.
B. Kemežaitė — Nesuprastas	nr. 3, 14 psl.
Dvi seserys	nr. 3, 21 psl.
N. Kersnauskaitė — Mintys lietuvių jaunimui	nr. 3, 1 psl.
V. Kriksčiūnienė — Pirmasis moterų suvažiavimas Lietuvoje	nr. 4, 19 psl.
A. Kriksčiūnaitė — Brestantis jaunimas	nr. 2, 10 psl.
Prel. Mykolas Krupavičius — Moterims Lietuvėms	nr. 4, 2 psl.
Prelatas Povylas Januševičius	nr. 4, 18 psl.
T. J. Kubilius, S.J. — Prisiminimai — ateities darbai	nr. 4, 20 psl.
O. Labanauskaitė — Lietuvos moterų socialinė veikla	nr. 4, 21 psl.
K. Lelešiūtė, RN.. — Asmeninė higiena	nr. 1, 11 psl.
Iz. Matusevičiūtė — Didysis lietuvių tautos palikimas	nr. 2, 3 psl.
Magdalena Galdikienė	nr. 4, 10 psl.
a.a. V. Karvelienė — Bakšytė	nr. 4, 15 psl.
O. Mikulskienė — Skamba, skamba kankliai	nr. 3, 3 psl.
J. Nasvytienė — Prisiminimai apie I-ąjį Liet. Moterų suvažiavimą Kaune	nr. 3, 13 psl.
J. Navickienė — Knyga ir vaikas	nr. 3, 11 psl.
E. Pasalanė — Gabriela Mistral	nr. 2, 16 psl.
J. Paukštienė — Mūsų vaikai piešia	nr. 2, 6 psl.
Karolė Pažeraitė — Drezdeno tragedija	nr. 1, 7 psl.
J. Pumputienė — Laimės elekstras	nr. 2, 19 psl.

Fulton Ousler — Bėgimas į Egiptą	nr. 4, 26 psl.
J. Stasaitė — Lietuvaite ir gėlės	nr. 3, 16 psl.
I. Sprindienė — Odos priežiūra	nr. 2, 19 psl.
Dr. Aldona Šabanienė — Įgimti ir paveldėti kūno trūkumai	nr. 1, 13 psl.
Dr. A. Šidlauskaitė — Apsimarėjimas ir charakterio ugdymas	nr. 2, 1 psl.
B. Šlepetytė - Venckuvienė — Pasaulio Liet. Kat. Organizacijų Unija	nr. 4, 31 psl.
Dr. A. Užupienė — Liet. Kat. Moterų atsi-kūrimas Kanadoje	nr. 4, 31 psl.

POEZIJA

J. Augustaitytė - Vaičiūnienė — "Kelias į viensėdį", "Pro rojaus vartus"	nr. 1, 4 psl.
Kotryna Grigaitytė — "Lietuvos miškų žibutės"	nr. 1, 12 psl.
Ada Karvelytė-Dubauskienė — "Motinai"	nr. 2, 7 psl.
Birutė Kemežytė — "Tavęs nebus"	nr. 2, 11 psl.
Danutė Lipčiūtė — "Pasisakymas", "Motinai"	nr. 2, 14 psl.
Gabriela Mistral — "Kojytės", "Baimė" — sulietuvino E. Petrauskaitė - Pasalanė	nr. 2, 17 psl.
Dalia Prikockytė — "Koplyčioj", "Medžiai naktį", "Ramunėlė"	nr. 3, 15 psl.
Julija Švabaitė - Glylienė — "Aš užmigdysiu, "Lopšinė", "Užmik"	nr. 2, 15 psl.
Petronėlė Orintaitė — "Ilgesys"	nr. 4, 18 psl.
Sonė Tomarienė — "Lakštingalė", "Plaštakė ir ežeras", "Volungė", "Žydingoje vyšnioje"	nr. 2, 12 psl.
Elena Tumienė — "Gyvenimo menininkai", "Mano meilė"	nr. 1, 14 psl.

ILIUSTRACIJOS

Dail. Marija Ambrozaitienė — "Mergaitė iš San Juan" aliejus	nr. 2, 2 psl.
Dail. Leokadija Balienė — "Vaidilutės malda"	nr. 3, 11 psl.
Dail. E. Marčiulionienė — "Madona" keramika	nr. 2, 14 psl.
Dail. J. Paukštienė — "Mažasis muzikas" rašalas	nr. 2, 9 psl.
"Vaikas prie pusryčių" tempera	nr. 2, 5 psl.
"Mergaitės portretas" akvarelė	nr. 2, 10 psl.
Dail. A. Tamošaitienė — Lietuviškos pirštinių zanavykų raštai	nr. 1, 5 psl.
Dail. N. Vedegytė - Palubinskienė — "Mairno uolos" aliejus, "Valtytis prie žvejų namo" aliejus, "Valtytis" medžio rėžinys	nr. 3, 7 psl.
Dail. Aleksandra Vilkauskaitė - Merker — "Ožiukų šokis" aliejus	nr. 1, 2 psl.
Vaikų piešiniai - "Vyras", "Velykų zuikėlis"	nr. 2, 7 psl.